

U NÁS

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje

Knihovník roku 2022 Královéhradeckého kraje

Podzim ve znamení oslav

Knihovna roku Královéhradeckého kraje

Redakční rada:

Mgr. Jana Benešová, Bc. Vladimíra Buchtová,
Miroslava Cvejnová, Ester Horáková,
Bc. Kateřina Hubertová, Mgr. Marta Lelková,
PhDr. Olga Pitašová, Bc. Eva Semrádová,
Mgr. Marta Pešková Staníková, Mgr. Eva Svobodová,
Markéta Tučková, Mgr. Vanda Vaníčková, Ph.D.

Korektury: PhDr. Božena Klabalová

Sazba, tisk: AD reklama, s. r. o., Trutnov

Vydává Studijní a vědecká knihovna
Hradecká 1250
500 03 Hradec Králové
tel. 494 946 200
e-mail: unas@svkhk.cz
https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas.aspx

Inzerce přijímá redakce.
Za původnost a obsahovou správnost ručí autor.
Nevyžádané příspěvky se nevracejí.

Toto číslo vyšlo 1. 12. 2022.

MK ČR E 14191
ISSN 0862-9366 (Print)
ISSN 2571-4597 (Online)

Copyright 2022 SVK HK
Všechna práva vyhrazena. Žádná část nesmí
být reprodukována, uchovávána v rešeršním
systému nebo šířena jakýmkoliv způsobem
bez předchozího písemného souhlasu vydavatele.

KONTAKTY

Studijní a vědecká knihovna,
Hradecká 1250, 500 03 Hradec Králové

Telefonní ústředna: 494 946 200
Reditelství: 205
Public relations: 203
Oddělení služeb knihovnám: 224
Meziknihovní služba: 219

OBSAH ČÍSLA

Na slovíčko	
Tečka za vzděláváním	3
Šumné knihovny	
Obecní knihovna Čistěves	4
Knihovna Jaroslava City se představuje	6
Knihovna v Heřmánkovicích	7
Naše téma	
Bezpečně na internetu	8
ALBI metodický workshop ke čtenářské gramotnosti	10
Spolupráce klubu pro mládež Free Time v KVC v Jičíně s Policií ČR	11
Knížkohraní	12
U nás na dětském to žije	14
Prostory a vybavení knihoven	
Proměna dětského oddělení svitavské knihovny	15
Knihovna místem odpočinku a zábavy	17
Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR	18
Kde na to vzít? – Nový dotační program pro obnovu prostorového vybavení malých knihoven	20
Nové trendy	
Alma na Univerzitě Karlově	21
Možnosti vzdálené registrace v českých knihovnách	23
Zaujalo nás	
Street art v knihovně	27
Slavnostně jsme otevřeli obří šachy – nová služba knihovny	29
Stalo se	
Za rok na shledanou, milí knihovníci	30
Hledání nejlepších knihoven Královéhradeckého kraje	32
Knihovny současnosti 2022	33
Ohlédnutí za knihovnickou dílnou v Jičíně	34
Knihovnice Urbanické brázdý navštívily kraj malíře Jana Zrzavého	36
Okénko	
Erasmus v polských knihovnách v Opolí a ve Vratislavi – 2. část	37
Evropský Karibik a jeho knihovny	40
Kdo je	
Mírka Cvejnová – posílá redakční rady z Dobrušky	41
Adéla Bašová	43
Tereza Michelová	44
Z dějin knihovnictví v našem kraji	
Počátky Biskupské knihovny Biskupství královéhradeckého před více než dvěma sty lety...	46
Opočenská knihovna slaví 120!	48
Tipy a náměty	
Na kyberšikanu hrou	50

Obálka:

Podzim ve znamení oslav
Digitální knihovna SVK HK

Foto nad Do čísla přispěli:

Street art v knihovně ve Vamberku

Fotografie použité v tomto čísle jsou z archivů jednotlivých knihoven nebo z jejich webových stránek.

NA SLOVÍČKO

Tečka za vzděláváním v knihovnách

Petra Řoutilová

V zimním čísle, které právě držíte v rukou (nebo máte před sebou na monitoru svého PC), se naposledy podíváme na téma vzdělávání v knihovnách, kterému jsme byli věrní po celý rok 2022. V příštím roce nás čeká téma Knihovna – místo setkávání. Ale o tom více až na jaře. V aktuálním čísle uzavřeme letošní téma s důrazem na děti.

První článek z rubriky **Naše téma** se věnuje vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti na internetu a posuzování informací – *Bezpečně na internetu*. Autorem je Vladimír Kraft, který tyto lekce vede v knihovně v Litvínově, a pokud uvažujete, že se ve své knihovně pustíte do něčeho podobného, rozhodně doporučuji si článek přečíst. Naleznete v něm spoustu zajímavých odkazů na metodiky k tomuto tématu. Pokud rádi pracujete s edukativními materiály a hrami, pak je přímo pro vás článek *ALBI metodický workshop ke čtenářské gramotnosti*. Dalším článkem rubriky je *Spolupráce klubu pro mládež Free Time v KVC v Jičíně s Policií ČR*. Klub Free Time funguje v Jičíně pro děti starší 11 let a v letošním školním roce budou spolupracovat s Policií ČR na zajímavých tematických přednáškách. S dalším článkem se z Jičína přesouváme do Hořic na *Knížkohraní*. Jedná se o projekt, jehož cílem je ukázat dětem pestrost různých aktivit a možností, které nabízí „obyčejná knížka“. Rubriku uzavírá článek *U nás na dětském to žije*, v němž se podíváte do knihovny v Dobrušce.

V rubrice **Šumné knihovny** se stejně jako v minulém čísle představí knihovny soutěžící v nové krajské soutěži Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Představí se *Obecní knihovna Čistěves* a *Knihovna Jaroslava City Vysokov*. A nezapomněli jsme ani na nejúspěšnější knihovnu z našeho kraje, která se letos účastnila soutěže Vesnice roku – *Knihovna v Heřmánkovicích*. Všechny

knihovny, o nichž jsme v těchto dvou číslech psali, se rozhodně mají čím pochlubit a redakce zpravodaje jim všem gratuluje!

Rubrika **Prostory a vybavení knihoven** přináší *Proměnu dětského oddělení svitavské knihovny* a právě probíhající rekonstrukci v Knihovně a IC ve Ždírci nad Doubravou – *Knihovna místem odpočinku a zábavy*. Třetím článkem je *Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR*. Autorka článku, Lenka Dostálová, apeluje na knihovníky, aby informace o rekonstrukcích a novostavbách ze svých krajů do databáze důsledně doplňovali. S tím souvisí i poslední článek této rubriky *Kde na to vzít? – Nový dotační program pro obnovu prostorového vybavení malých knihoven*. Královéhradecký kraj jako jeden z mála vyhlásil dotační program pro malé knihovny. Takže pokud jste knihovnou v malé obci do 3000 obyvatel a chtěli byste své prostory zrekonstruovat, máte jedinečnou šanci.

Velice zajímavé informace najdete i v rubrice **Nové trendy**. Začínáme článkem *Alma na Univerzitě Karlově*. Jedná se o systém nové generace, pro nějž se užívá označení „integrováná knihovní platforma“. Článek popisuje implementaci systému Alma do knihoven UK. Dále by vás v této rubrice mohly zajímat *Možnosti vzdálené registrace v českých knihovnách*. A že těch možností je opravdu mnoho, vás přesvědčí autorka Karolína Košťálová. A kdo ví? Pokud ještě nemáte vzdálenou registraci, článek vám možná ukáže, jak na to.

Mysleli jste si, že street art je pouze záležitostí ulice? O opaku vás v rubrice **Zaujalo nás** přesvědčí článek Terezy Michelové *Street art v knihovně ve Vamberku*.

V rubrice **Stalo se** se toho tentokrát děje hodně. Během podzimu proběhlo vyhlášení soutěže Knihovník roku Královéhradeckého kraje a také vyhlášení prvního ročníku soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Tradičně proběhla

konference Knihovny současnosti 2022 a v Jičíně se konala pětadvacátá knihovnická dílna. Knihovnice mikroregionu Urbanická brázda slavily patnáctileté výročí spolupráce knihoven regionu a na oslavu si vyrazily na výlet do kraje malíře Jana Zrzavého.

Místo se mi krátí, proto vám napíšu už jen to, že v rubrice **Kdo je** na vás čeká nová členka redakční rady našeho zpravodaje Mirka Cvejnová

a představí se nové vedoucí z Častolovic a Vamberka.

Co se skrývá v dalších rubrikách, si budete muset zjistit sami, ale věřím, že během adventu si na to čas najdete.

Za celou redakci vám přeji krásný čas vánoční.

Obecní knihovna Čistěves

Zuzana Adamová

Obec Čistěves v Královéhradeckém kraji je velmi malá. Nejsme obcí střediskovou, nemáme školu, kostel, obchod ani další občanskou vybavenost. Ale o to více zde vždy všem záleželo na rozvíjení kulturní činnosti a udržování občanské pospolitosti. A jednou z cest je i pokračování v činnosti obecní knihovny.

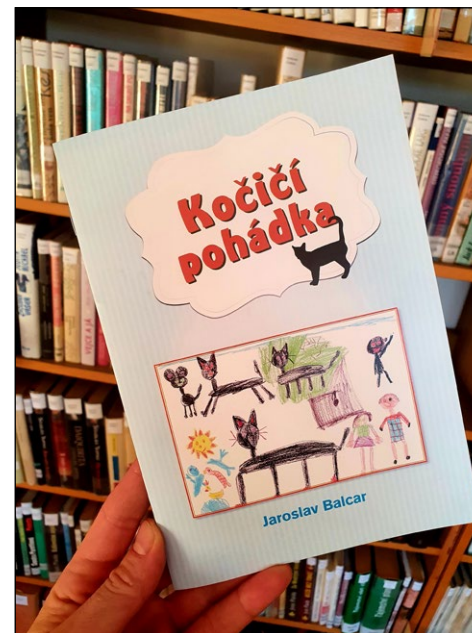
Historie naší knihovny se začala psát velmi záhy a Čistěves má dokonce původní originální zápisy založení Čtenářské besedy. Víme tedy velmi přesně, že už od roku 1888 u nás žili lidé, kteří si vážili psaného slova a vědění, které z něj mohou čerpat. Knihovnu dělají nejen knihy, ale také a především osobnosti knihovníků. Na těch záleží, zda čtenářům dokážou vytvořit příjemné prostředí a dokážou je nalákat do knihovny

a zprostředkovat jim tak kontakt se světem krásné literatury, poezie nebo odborných publikací. A ačkoliv se postupem času knihovnici v Čistěvesi mění, základní linka jejich práce zůstává stále stejná. Cílem je vytvořit v knihovně kulturní prostor, který bude rozvíjet touhu po vědění a podporovat komunitní život v obci.

Knihovna několikrát změnila své prostory a nyní sídlí v rekonstruované budově obecního úřadu. Určitým omezením je situování prostor knihovny do prvního patra budovy, což pro naše čtenáře a návštěvníky znamená výstup po schodišti. Schodiště je opatřeno dětskou brankou a rodiče přicházející společně s malými dětmi se tedy nemusejí obávat o bezpečnost dětí. Naším starším spoluobčanům a těm, kterým by schody mohly činit určitý problém, nabízí knihovna donášku vybraných knih do přízemí anebo po dohodě až do domu. Samotný

prostor knihovny tvoří pouze jediná místnost. Společně si u nás tedy vyberou nejmenší (často ještě ne)čtenáři, děti i mládež a dospělí. Jsme knihovna lehce rozpínavá, a tak využíváme také prostory dětské herny, která s knihovnou sousedí. To dává rodičům možnost v klidu si vybírat knihu pro sebe nebo starší děti, zatímco malé děti najdou rozptýlení právě v herně. Návštěvníci mají k dispozici sociální zařízení, veřejný internet a 7 studijních míst. Vybírat mohou nejen z místního knihovního fondu, ale také z výměnného fondu, dováženého pravidelně střediskovou knihovnou v Hradci Králové. Často zajišťujeme také knihy „na přání“ formou doobjednání ve střediskové knihovně. V nabídce služeb pro čtenáře máme také zajištění meziknihovních výpůjček a zprostředkování výpůjček mj. zvukových knih.

Znovuootevření knihovny po vynucené odmlce v činnosti v prvním období covidové pandemie jsme vzali jako podnět k novému startu se vším všudy. Prostory knihovny prošly drobnou rekonstrukcí, proběhla změna uspořádání knihovních regálů a byl přechalouněn sedací nábytek. Přibyl koberec

a sedací vaky, čímž vznikl krásný čtenářský koutek. Aktuálně máme tedy dostatek míst, která tak mohou být využívána i při našich dětských středcích. To jsou odpolední tvůrčí dílny, kdy kombinujeme různé styly výtvarných technik s doprovodným poslechem audioknih. Knihovna propůjčuje své prostory také kroužku šití. Díky zázemí a podpoře obce a místního spolku Čistěveský dráček máme možnost pro naše tvůrčí odpoledne využít i prostory tanečního sálu v přízemí obecního úřadu nebo prostory kulturního „domu“ Dílna, kde jsme například s dětmi před loňskými Vánoce pekli báječné vánoční štoly. Během zimních měsíců u nás tradičně probíhají plesy a jedním z nich je i každoroční knihovnický ples. Letos byl tento ples pořádán ve spolupráci s Čistěveským dráčkem a návštěvníky čekala bohatá knižní tombola. Pro děti pořádala knihovna spolu s obcí karneval. I tady se objevily mezi cenami krásné knihy. Několikaletou tradici mají hudební pořady Hluboká brázda, které pořádá náš bývalý pan knihovník Jaroslav Balcar. Ten je také autorem Kočičí pohádky, kterou se podařilo vydat jako krásnou knižní publikaci, doplněnou o obrázky dětí z mateřských škol z Hradce Králové a okolí, vzniklé v rámci výtvarné soutěže. Na konci školního roku byli vyhlášeni Malí knihomolové, nejpilnější dětská čtenáři naší knihovny.

Se čtenáři komunikuje knihovna tradiční tištěnou formou, a to pravidelnými příspěvky ve Zpravodaji Mikroregionu obcí památkové zóny 1866, ale také a především v elektronické formě prostřednictvím svých webových stránek, oznámeními v aplikaci Mobilní rozhlas a na facebooku. Tato elektronická forma komunikace umožňuje efektivně upozornit na pořádané akce, sdílet zajímavé příspěvky týkající se knižního světa a zveřejňovat tipy na zajímavé knižní novinky, nebo naopak na osvědčené tituly.

Všemi těmito cestami se knihovna snaží přitáhnout nové čtenáře zejména z řad dětí, dál podporovat ve svých stávajících čtenářích lásku ke knihám a jednotlivými akcemi dál budovat a podporovat komunitní dění v obci a zajistit tak pokračování odkazu zakladatelů čistěveské Čtenářské besedy.

Kontakt na autorku: knihovna.cisteves@seznam.cz

Knihovna Jaroslava Cítu se představuje

Jiřina Bittnerová

Je to již téměř deset let, co se vysokovská knihovna přestěhovala z neodpovídajícího zázemí do nově upravené místnosti v přízemí obecního úřadu. Získala tím více místa, bezbariérový přístup a za přispění obce, sponzorů a dotačních programů zde všichni návštěvníci knihovny najdou příjemný společenský prostor.

Název knihovny odkazuje na vysokovského rodáka, pana Jaroslava Cítu (20. 8. 1926 – 10. 3. 2013), který napsal a ilustroval řadu dětských knih. Jeho velikou láskou byl také kreslený film. V Krátkém filmu Praha (ve studiu Barrandov a studiu v Ostravě) bylo natočeno přes osmdesát jeho animovaných večerníčků. A právě pohádkové postavičky – malý skřítek a jeho kamarád hlemýžď – jsou nyní maskoty vysokovské knihovny. Najdete je mimo jiné vyobrazené na knižních záložkách nebo na magnetkách, kterými jsou odměňováni účastníci Nocí s Andersenem, do které se knihovna pravidelně zapojuje.

Knihovna je pro čtenáře otevřena dvakrát v týdnu, vždy v pondělí a ve středu. A vlastně nejen pro čtenáře. Mimo obvyklé knihovnické služby nabízí další aktivity. Každé pondělí je čas pro

Interiér knihovny

Logo knihovny

Dětský klub. Po dobu školního roku jej mohou navštěvovat bez omezení všechny děti, nejen čtenáři. Náplní je hlavně výtvarná činnost: kreslíme, malujeme, vyrábíme drobné výrobky k různým příležitostem – Halloween, Vánoce, pro maminky, Velikonoce –, ale také čteme.

K dispozici jsou společenské hry, stavebnice. Práce dětí zdobí knihovnu a nástěnku v prvním patře obecního úřadu.

S dětmi pravidelně nacvičujeme vystoupení pro různé události v obci, jako je např. vítání občánků, Den matek či rozsvícení vánočního stromu u místní kapličky.

Dětský klub se loučí vždy v červnu nějakou výjimečnou akcí. V minulých letech jsme například opékali na obecním hřišti špekáčky, proběhla exkurze u dobrovolných hasičů nebo se konaly vycházky za zvířaty do vysokovské obory. Letos jsme na sběrném dvoře s dětmi a rodiči kompletovali ptačí budky, které „předpřipravil“ jeden ochotný tatínek.

V předvánočním klubovém pondělí se pravidelně připomínají některé vánoční zvyky, jako je krájení jablíček, házení bačkorou, ani Ježíšek na děti nakonec nezapomeneme.

V rámci čtenářských soutěží se knihovna spojila do čtenářské hry Lovci perel a dalších čtenářských výzev. V současnosti zde probíhá časově neomezená čtenářská hra, kdy po přečtení určeného počtu knih získá čtenář malou pozornost. Aby si mohli zahrát o případnou odměnu i ostatní návštěvníci klubu, mohou se zapojit do další hry, kdy se plní čtenářské i nečtenářské výzvy.

Pravidla najdou všichni v knihovně a na jejich webových stránkách.

Dalším provozním dnem je středa. Ta je programově přizpůsobena pro aktivity dospělých, hlavně vysokovských seniorů.

Velký úspěch mají středeční lekce trénování paměti. Pod vedením jedné z místních senierek probíhají vždy na jaře a na podzim.

Oblíbené jsou „pracovní dílny“. Návštěvníci se už naučili plést ponožky na dvou jehlicích, vázali podzimní kytice z listů, vyráběli z papírových ruliček, zdobili kraslice... Je vždy moc pěkné, když se podaří získat „instruktorku“ z řad místních obyvatelek, které jsou ochotné se o svou šikovnost podělit s ostatními.

Pravidelně zveme na setkání do knihovny starostku Vysokova, kterou vždy řádně vyzpovídáme, abychom měli informace o všem, co se v obci děje a co se chystá.

V knihovně jsou také domlouvány společné výlety. Už jsme navštívili řadu míst v našem kraji – letos například zámeckou zahradu v Novém Městě nad Metují, rozhlednu Šibeník u Nového Hrádku, prostory zámku v Častolovicích. Nejdobrodružnějším výletem byla výprava na skalní chatu Hvezda v Polických stěnách, hlavně pak cesta po zelené turistické znače přes Kovářovu roklí.

Knihovna v Heřmánkovicích

Irena Gabrielová

Jsme pohraniční obec, na mapě nás najdete jako tečku u hranice s Polskem v Broumovském výběžku. Místní tradice tu tvoří generace teprve po roce 1945. Zmiňuji to proto, že právě knihovnictví se tady zapsalo velmi významně. Už na konci padesátých let byl knihovník oceněn v rámci tehdejšího okresu Broumov. Památku máme uloženo také v obecní kronice. I když se různě měnila místa, kde měla knihovna své zázemí, vždy

V minulých letech jsme zorganizovali i návštěvu hlavního města. Cílem byla prohlídka Národního muzea po jeho několikaleté rekonstrukci. Nezapomenutelný byl i výlet do lázeňského města Poděbrady.

V plánu jsou další procházky a výlety, vždy tak, jak dovolí nestálé počasí. Snad do našich plánů opět nezasáhne covid.

Na závěr roku probíhají ve vánočně vyzdobené knihovně setkání u vánočního čaje a cukroví.

Knihovna je tak zázemím nejen pro čtenáře. Je místem setkávání pro všechny, kteří mají zájem o účast na pořádaných aktivitách, ale i pro ty, kteří si přijdou vypít čaj, kávu či si jen tak popovídat s přáteli v příjemném prostředí.

Informace o knihovně najdou zájemci na jejích webových stránkách. Ve fotogalerii jsou k nahlédnutí fotky jak z dětského tvoření, tak i z další činnosti.

V knihovně jsou k dispozici jakési „deníky“, do kterých jsou každoročně zakládány materiály týkající se činnosti, vybrané fotografie, přehledy, statistiky...

Takto to v té naší knihovně funguje. Doufám, že ke spokojenosti všech návštěvníků.

Kontakt na autorku: knihovnavysokov@seznam.cz

květiny. Knihovna je vybavena kopírkou, nabízí možnost použití internetu. To vše zaujalo i komisi při hodnocení naší obce, která se přihlásila do soutěže Vesnice roku. Knihovna se zabývá nejen půjčováním knih, ale organizuje akce, které jsou pro účastníky velmi atraktivní. Významná je Noc s Andersenem, která byla letos již devátá. I když je možné využít i další prostory Heřmánku, musí organizátorky počet účastníků omezovat. Letošní akce byla zaměřena na významného rodáka naší obce, MUDr. Celestina Opitze. Stěny knihovny zdobí úžasné práce dětí, sestavené jako koláž právě k tomuto tématu. Program i potřebné materiály připravuje paní knihovnice, k ruce je jí ředitelka MŠ a obecní kulturní komise. K dispozici je zde i kuchyňka pro eventuální přípravu občerstvení. Svoji činnost může knihovna pořádat také na environmentálním hřišti, které je přilehlé k budově.

Obecní knihovna Heřmánkovice

Při návštěvě dětí ze základní školy je možné akci připravit právě ve venkovní učebně. Nejčastějšími návštěvníky knihovny jsou děti z mateřské školy, která sídlí přímo v budově. Mají tu vyhrazena různá místa pro poslech při čtení, ale i pro práci s papírem a tužkou. Oblíbenou akcí, kterou paní knihovnice organizuje už několik let, je pasování prvňáčků na čtenáře. Jsou to děti, které odešly z naší MŠ a po absolvování 1. třídy jsou s rodiči pozvány k této skoro slavnosti. Děti pokleknou a po pasování mečem jim je předán čtenářský průkaz. Součástí jsou i rukodělné práce a výsledek si děti odnesou jako památku. Také se předvedou, jak umějí číst, počítat, pracovat s tužkou a vypravovat o předloženém obrázku. Knihovna připravuje i literární program pro děti při otvírání a zavírání lesní studánky. Pro naši paní knihovnici není žádný problém odvézt až do domu knihu, kterou si čtenáři objednali po telefonu. Je také pověřena vedením obecní kroniky, organizuje práci kulturní komise v obci. Chválí si spolupráci s Městskou knihovnou v Náchodě, která pomáhá s obnovou knižního fondu a je tam možné objednat tituly, které u nás nejsou k dispozici. Veřejného uznání a ocenění této práce se dostalo knihovnici Renatě Stecínské při vyhlášení soutěže Vesnice roku 2022 ve Žďáře nad Metují letos v srpnu, kdy osobně obdržela z rukou hejtmana Královéhradeckého kraje cenu Za moderní knihovnické a informační služby.

Kontakt: urad@hermankovice.cz

Bezpečně na internetu

Vladimír Kraft

Tento článek se věnuje vzdělávání dětí v oblasti bezpečnosti na internetu a posuzování informací. Má za cíl být co nejpraktičtější, ale i tak začneme krátkým úvodem.

Vývoj technologií a knihoven

Knihovny se v posledních dvou desetiletích let

začaly výrazně měnit a poskytovat mnoho nových služeb. Tato změna nastala s vývojem moderních technologií a zájmem veřejnosti o nové služby, jako je tisk a přístup k internetu. Tato stále dostupnější technika – každý má v kapse mobil – dala lidstvu mnoho příležitostí. Můžeme si na dovolenou vzít desetitisíce knih v jednom malém zařízení a přečíst si na pláži přesně tu, na kterou máme právě chuť. Můžeme se na dálku

spojit se svými blízkými téměř po celé planetě. Máme možnost získat za několik vteřin nekonečné množství informací.

Ovšem každá technologie má své kladné i stinné stránky. Objev jádra nám dal jeden z nejčistších zdrojů energie, ale zároveň zbraň, kterou se dokážeme zničit. Internet nám dal možnost získat velmi rychle informace, které nám mohou pomoci, ale zároveň velmi uškodit.

A zde je naše místo, naše příležitost a naše poslání. Kdo jiný než školy a knihovny by měl lidem pomoci naučit se pracovat s informacemi, zajistit si bezpečí ve virtuálním světě, ochránit se před podvodníky a sexuálními predátory a v neposlední řadě udržet si dobrou náladu a nepropadat do depresí? Je na nás, abychom se tomuto tématu věnovali v lekcích pro školy a akcích pro dospělé a především seniory.

Informační džungle na internetu

Výhodou internetu je, že se zde může vyjádřit každý. Problémem internetu je, že se zde může vyjádřit každý. Tento paradox je jeho typickým znakem. Lidé často k informacím na internetu přistupují velmi nekriticky. Jeden příklad za všechny: „Na facebooku jsem četla, že nějaká paní má kamarádka a ta byla u doktora a ten jí řekl, že nemá očkovat svoje dítě proti spalničkám, protože očkování způsobuje autismus. Takže já svoje dítě také nenechám očkovat.“ Výsledkem je, že za poslední roky se v Evropě vyskytl této život ohrožující nemoci zněkolikanásobil.

A teď jak z toho ven? Pojďme všechny věkové skupiny vzdělávat v kritickém myšlení. U ověřování informací je důležité si položit otázky „Kdo? Co? Komu? Jak? Proč?“ Otázky zde nebudu vysvětlovat, úžasně o nich mluví youtuber Kovy. Stačí si do vyhledávače zadat *Kovyho mediální ring*. Videá jsou na platformě JSNS.cz (Jeden svět na školách). Vše můžete volně používat v lekcích pro školy, ale i pro seniory. Je zde zároveň metodika vedení lekcí. JSNS.cz celkově poskytuje velké množství videopřednášek a dokumentů s metodikami pro lekce na různá témata.

Podobnou záležitost pro žáky 8. a 9. tříd a středních škol nabízí i Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB). Ten poskytuje videokurz *Jsem netvor na základce*

a *Jsem netvor na střední* s dětem známým youtuberem Lukefrym (Lukáš Fritscher). Kurz opět můžete volně používat během lekcí a naleznete ho kromě mnoha dalších na odkazu OSVETA.NUKIB.cz.

Další možností, jak ověřovat informace, je spoléhat se na odborníky. Pokud k vám tedy přijde podezřelá informace, můžete si ji ověřit na webové databázi HOAX.cz nebo na stránce E-BEZPECI.cz. Samo E-BEZPECI.cz poskytuje možnost objednat si vzdělávací akci pro různé věkové skupiny od 2. stupně ZŠ po dospělé.

V Městské knihovně Litvínov nabízíme školám lekce týkající se právě mediálního vzdělávání, kritického myšlení a ověřování informací.

První z nich je lekce zaměřená na videoplatformu YouTube, kde si na jednom z odpadních kanálů ukazujeme, jak snadno lze na videu podvádět a že zdánlivý frajer je jen obyčejný lhář a zloděj. Během lekce si použijeme videa a hledáme v nich chyby a vysvětlujeme si souvislosti. Dotýkáme se problematiky reklam.

Další lekce se zaměřuje na sociální síť, jejich ohýbání reality, nebezpečí sexuálních predátorů a podvodníků a v neposlední řadě dopadů na psychiku.

Samostatnou kapitolou je lekce o kyberšikaně, ke které napíšete více v dalším bloku tohoto článku. Ovšem než to udělám, rád bych vám nabídl možnost nechat si poslat metodiku a veškeré podklady k těmto lekcím. Celou lekci nebo její část vám dovolíme volně používat u vás v knihovnách, školách či jiných zařízeních. Pokud máte zájem, napište na e-mail kraft@knihovna-litvinov.cz.

Kyberšikaná

V roce 2019 jsme v litvínovské knihovně udělali malý výzkum na 393 dětech ze 4. a 5. tříd ZŠ, kdy jsme se jich ptali, zda se již setkaly s kyberšikanou. Děti byly nejdříve seznámeny s tím, co to kyberšikaná je a jak se projevuje. Sběr odpovědí probíhal do malé zalepené krabice na druhé straně místnosti, kam každé dítě šlo samo a zde na něj čekal papírek s možnostmi „Ano, setkal“ a „Ne, nesetkal“. Celá krabice byla otevřena až na konci školního roku, takže se děti nemusely bát napsat pravdu, protože jsem nemohl tušit, jaká odpověď je z jaké školy, natož třídy.

NAŠE TÉMA

Výsledek byl, že každé třetí dítě (133 ANO) ze 4. a 5. tříd litvínovských škol v roce 2019 se již setkalo s nějakou formou kyberšikany. Důležité je, že otázka nezněla, kdo byl šikanován, ale kdo se s tímto druhem šikany setkal. Mohl být v roli jak šikanovaného, tak ale i šikanujícího nebo přihlížejícího.

Na základě těchto výsledků vznikla lekce s názvem *Kyberšikana*, která byla spuštěna hned následující školní rok 2019/20. Ta pracuje s autentickými komentáři na internetu. Cílí na emoce a soucit s obětí. Během lekce padají sprostá slova

a rasistické a homofobní urážky, abychom si rázem vysvětlili hloupost takového chování a došli k závěru, že hodnota člověka se neurčuje podle vzhledu nebo sexuální orientace, ale podle činů. Lekce je zakončena radami, jak se před šikanou bránit, a pokud již šikanován jsem, jak z toho ven. Opět platí má nabídka, že vám rád zašlu všechny materiály a metodiku této lekce.

Pokud by se chtěl někdo zúčastnit dalšího výzkumu kyberšikany, prosím, napište mi na výše zmíněný e-mail. Výzkum by probíhal stejným způsobem v druhém pololetí tohoto školního roku.

Slovo závěrem

Rád bych všem popřál, aby se náš společný cíl vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti a kybernetické bezpečnosti dařil. Ještě jednou doporučuji webové stránky JSNS.cz, HOAX.cz, E-BEZPECI.CZ a OSVETA.NUKIB.cz. V případě zájmu o lekce, které pořádáme u nás v Litvínově, pište na můj mail. A nikdy se nezapomeňte ptát „KDO? CO? KOMU? JAK? PROČ?“, třeba i u tohoto článku.

Kontakt na autora: kraft@knihovna-litvinov.cz.

ALBI metodický workshop ke čtenářské gramotnosti

Kolektiv knihovnic z Městské knihovny Jaroměř

Dne 2. května uspořádala Městská knihovna Náchod ve spolupráci s Městskou knihovnou Jaroměř metodický workshop s herním programem od společnosti Albi. K akci trvající přibližně 180 minut byly přizvány a následně se jí i zúčastnily další knihovny regionu. Školení vedly zkušené lektorky z firmy Albi, z nichž jedna je přímo autorkou edukačních materiálů a her, které byly na akci prezentovány.

Seminář byl zaměřen zejména na práci s dětským čtenářem, popravdě se však dají prezentované

aktivity a materiály přizpůsobit všem věkovým skupinám. Cílem bylo ukázat, že kreativní hry mohou sloužit jako inovativní didaktické a edukační pomůcky pro rozvoj čtenářské gramotnosti.

Účastníci workshopu měli jedinečnou možnost si herní i edukační materiály na místě nejen prohlédnout, ale i prakticky vyzkoušet.

Lektorky také předvedly různé způsoby motivace ke čtení. A to nejen ke čtení knih zajímavých, ale i takových, které na první pohled nezaujmu. Pomocí nápaditě, zajímavě a srozumitelně zpracovaných pracovních listů a karet s úkoly a aktivitami si všichni účastníci workshopu v praxi vyzkoušeli, jak je možné s knihou pracovat odlišněji,

NAŠE TÉMA

než jak pracují doteď, či jaké jsou možnosti čtenáře vést, aby si formou hry dokázali vzájemně sdělovat informace o přečtených knihách.

Účastníci si z workshopu odváželi kromě nových nápadů, zkušenosti a inspirací také mnoho užitečných pracovních materiálů a motivačních odměn. A nejen to...

Inspirativní školení, pokud se knihovny s jeho nabídkou setkají, vyvolá primární otázku: „Tak drahé?“

Což samozřejmě padlo i u nás v Městské knihovně v Jaroměři a následně i v knihovně v Náchodě. Po vzájemné komunikaci jsme se nakonec dohodli na spolupráci a finanční spoluúčasti.

Za Městskou knihovnu Jaroměř a její zúčastněné pracovníce je nutno dodat, že jsme byly velmi nadšené a že jsme si do této doby vůbec neuměly představit, co vše je možné s knihami a správně vytvořenými edukačními materiály dokázat. A myslíme, že to platí pro všechny účastníky workshopu.

PS: Pro pořádající knihovnu nakonec nejsou ty finanční prostředky tak vysoké, protože většina použitých her a pomůcek dané knihovně zůstává.

Kontakt na autorky: reditel@knihovnajaromer.cz

Spolupráce klubu pro mládež Free Time v Knihovně Václava Čtvrtka v Jičíně s Policií ČR

Kateřina Pirýová

V Knihovně Václava Čtvrtka již 10 let navštěvují děti starší 11 let klub Free Time. V klubu se po dobu jeho existence registrovalo více než 1300 dětí, které tu trávily svůj volný čas. Zde mohou hrát deskové a stolní hry, číst komiksy, časopisy a další literaturu pro mládež. Pobavit se mohou únikovou hrou *Zpátky v čase se Čtípiskem*, samozřejmě je připojení na wifi síť, počítače, X-Box se senzorem pohybu a půjčování tabletů. Konají se tu lekce anglické konverzace, tvůrčího psaní, kreativní dílny, kurzy programování, kódování s Minecraftem a další, do kterých se mohou děti také zapojit. Do klubu jsou zváni zajímaví a inspirativní hosté z řad spisovatelů, novinářů, redaktorů a cestovatelů, např. Zdeněk Ležák, Martin Mejstřík, Jaroslav Rudiš, Petr Voldán a další.

V měsíci dubnu 2022 navštívil klub pro mládež Free Time nprap. Aleš Brendl z oddělení tisku

a prevence Policie České republiky. Zajímavé a užitečné přednášky na aktuální téma – „*Rizika virtuální komunikace aneb Tvoje cesta onlinem*“ – se zúčastnili žáci vyšších ročníků jičínských škol. Přednášející zástupce policie si s žáky popovídal o bezpečnosti na sociálních sítích a možných rizicích, s přesahem do tématu kyberšikany a trestní odpovědnosti mladistvých. Poutavé a zajímavé informace a postřehy doplnil fakty z místních případů, které se staly v nedávné době.

Prostor klubu pro mládež je velmi neformální, děti mohou sedět na polštářích, sedacích pytlích a gaučích a jsou zvyklé se k nám chodit hlavně bavit. Proto se v závěru besedy přirozeně rozeběhla uvolněná debata, kde mohl nadporučík Aleš Brendl zodpovědět osobní dotazy. O tom, že zorganizování přednášek ve spolupráci s policií bylo dobrým počinem, svědčí velký zájem z řad pedagogů. A proto budeme ve školním roce 2022/23 pokračovat v dalších aktuálních tématech, jako je:

Trestní odpovědnost mladistvých, násilí – šikana a kyberšikana, Policie jako nezbytná součást IZS aj.

Spolupráci s Policií ČR rozvíjíme i směrem k našim seniorům: 11. října v 10 hodin se u nás v knihovně uskutečnilo divadelní představení s názvem „*Senioři, nedejte se!*“ Jednalo se o společný projekt Policie ČR a divadla VeTři, zaměřený na rady a informace o majetkové kriminalitě, podvodech a prevenci dalšího protiprávního jednání. Herci divadla zahráli zinscenované minipříběhy podle skutečných událostí a přítomný preventista promluvil k seniorům

a zodpověděl jejich dotazy. Přípraveny byly i drobné praktické dárky s preventivními radami.

V klubu Free Time to žilo i po prázdninách. V Týdnu knihoven od 3. do 7. října se v knihovně konala výstava interaktivních exponátů IQ Landia Liberec *Vyzkoušej své smysly*. Vyzkoušet si návštěvníci mohli různé smyslové vjemy s hmatovými a akustickými prvky a seznámili se s prostředím klubu pro mládež.

Kontakt na autorku: piryova@knihovna.jicin.cz

Knížkohraní

Stanislava Najmanová

Nápad ukázat dětem různorodé činnosti spojené s knížkami a čtením vznikl v pracovní skupině pro podporu čtenářské gramotnosti v rámci projektu Místní akční plán vzdělávání pro ORP Hořice II, v němž má knihovna své zastoupení a který realizuje MAS Podchlumí, z. s. Naším cílem bylo ukázat dětem pestrost různých aktivit a možností, které nabízí „obyčejná knížka“, a v krátkém čase oslovit co možná největší počet dětí z 2. až 5. tříd ZŠ. A tak se zrodila logisticky docela náročná akce s pracovním názvem „Kulový blesk“. Od ranních osmi hodin do půl jedné absolvovalo 200 dětí, rozdělených na dvě skupiny, které můžeme nazvat

A a B, pět různých stanovišť ve třech budovách nacházejících se na hořickém náměstí. Skupiny A i B měly další čtyři podskupiny po 25 dětech. Takže celkem 8 skupinek po 25 dětech. Skupina A začínala ráno v 8 hodin kolečkem po čtyřech stanovištích a končila divadelním představením začínajícím v 10.15 v divadelním sále radnice. Skupina B začínala divadelním vystoupením v 9 hodin a po jeho skončení vystřídala skupinu A na zmiňovaných čtyřech stanovištích. Tolik k logistice, která není nijak zajímavá, ale je dobré ji zmínit, protože v úvodu plánování byla oříškem, jehož rozlousnutí nám dalo trochu zabrat. Vymyslet program jednotlivých stanovišť byla naopak docela hračka. Pokusím se vám jednotlivá stanoviště představit.

Stanoviště č. 1 – knihovna pro děti a mládež: Labyrint knižních novinek. Cílem tohoto stanoviště bylo ukázat dětem pestrou nabídku nových knih ve fondu knihovny. Děti si mohly vybrat z připravených knih jednu, která je zaujala, pak měly čas si ji prohlédnout, prolistovat a poté napsat SMS zprávu někomu, komu by ji rády doporučily ke čtení. Zprávy jsme pak posbírali, dali do klobouku, postupně je losovali, četli a hádali, ke které knížce zpráva patří. Toto stanoviště bylo v režii knihovnic.

Stanoviště č. 2 – přednášková místnost knihovny: Čtenářská dílna. Na klasickou dílnu čtení si

děti většinou přinesly vlastní knížky, ale mohly využít i připravené knihovnické. Při plánování dílny čtení je dobré si uvědomit, že důležitou součástí příjemné atmosféry je i prostor, ve kterém pobýváme. Přednáškovou místnost jsme upravili tak, aby si děti mohly pohodlně sednout nebo se natáhnout či zalézt do kouta. Dílny čtení vedl Mgr. Jan Horák, který je členem pracovní skupiny a vyučuje na ZŠ v Ostroměři.

Stanoviště č. 3 – multimediální sál městského muzea: Autorské čtení Petry Braunové. Zajímavé setkání se známou autorkou, která vyprávěla o práci spisovatelky a četla z knížky *Nejdůležitější na světě je kouzelné jablko*. S obdivem vzpomínáme na Petřín výkon, protože toto stanoviště vyžadovalo velké nasazení. S energií sobě vlastní zvládla osmkrát 25 minut autorského čtení vždy jen s krátkou přestávkou před další skupinkou. Bylo to opravdu náročné. Až v průběhu samotného Knížkohraní jsme si uvědomili, že jsme při plánování tuto skutečnost podcenili. Propříště by bylo určitě vhodné oslovit dva autory, aby se mohli střídali.

Autorské čtení Petry Braunové

Stanoviště č. 4 – půdní prostor městského muzea: Zážitkové čtení s výtvarnou dílnou z knížky *Tramvaj plná strašidel*. V podkroví muzea se děti nejprve zaposlouchaly do krátkého úryvku z první kapitoly. Knižka pro ně byla tajemná. Nic o ní nevěděly. Jen pečlivě poslouchaly a pak na základě přečteného tvořily vlastní ilustrace. Bylo až neuvěřitelné, jak během krátkého času dokázaly děti nakreslit pestré a zdařilé obrázky, které vystihovaly čtený text. Výtvarnou dílnu vedla Mgr. Jana Novotná, která je členkou pracovní skupiny a vyučuje na ZŠ v Cerekvici nad Bystřicí.

Stanoviště č. 5 – divadelní sál radnice: Divadlo Elf – Mikulkovy pohádky. Na tomto místě začínalo Knížkohraní pro děti ze skupiny B, děti ze skupiny A měly divadlo na závěr jako odměnu. Na divadelním vystoupení se tedy sešlo pokaždé 100 diváků. Základním požadavkem pro nás bylo, aby divadlo vycházelo z knižní předlohy. Mikulkovy pohádky díky milému humoru a výborným hereckým výkonům pobavily malé i velké diváky. Během 45 minut stihli dva herci s minimem rekvizit zahrát tři pohádky z knížky.

V průběhu plánování pro nás byl největším problémem časový harmonogram a s ním spojené tři zásadní otázky: Je reálné s dětmi během 25 minut zvládnout plánované aktivity? Stihnou se děti v rámci budovy přesunout za 5 minut a do jiné budovy na náměstí za 10 minut? A co WC a čas na svačinu? Odpověď? Ano, je to zvládnutelné, dokonce i s deštníky a pláštěnkami. Děti v pohodě

zvládly přesuny, dílnu čtení, výtvarnou dílnu i autorské čtení ve stanoveném čase. Při objevování knižních novinek záleželo na věku dětí, na jejich schopnostech číst a psát. Druháci a třetáci aktivitu zvládali, ale určitě by jim prospělo více času. Celé dopoledne probíhalo bez zmatků díky tomu, že každá skupina ráno obdržela rozpis časů a stanoví i svého průvodce.

Upřímně přiznávám, že když bylo po všem, s ulehčením jsme si všichni oddechli. Nejvíce asi Zdena Novotná z MAS Podchlumí, z. s., hlavní manažerka projektu, která komunikovala se školami, organizovala příjezdy autobusů a velkou část organizace nesla na svých bedrech. Úlevný pocit

následně vystřídala radost z vydařené akce.

A co nám Knížkohrani přineslo? Především možnost oslovit velké množství dětí s nabídkou knih a služeb knihovny, ukázat jim, že čtení má smysl a přináší do našeho života radost, pestrost i poznání. Vzhledem k tomu, že pozvání přijaly i školy ze vzdálenějších míst regionu, mohli jsme oslovit i děti, které se k nám běžně nedostanou. Zároveň bylo Knížkohrani i velmi dobrou zkušeností, která potvrdila, že spolupráce knihovny s MAS Podchlumí, z. s., a projekty MAP je oboustranně prospěšná, a budeme ji nadále rozvíjet.

Kontakt na autorku: najmanova@knihovna.horice.org

U nás na dětském to žije! ☺

Lenka Grubendzová

Městská knihovna v Dobrušce se může pochlubit stylovým dětským oddělením, kam chodí dětská čtenářka s nadšením a rádi. Dítě každé věkové kategorie u nás najde své místo k odpočinku, vzdělávání i zábavě. Pro mrňousky tu je matrace se spoustou plyšáků a hraček, po ruce mají lepoporela a knížky pro nejmenší. Školáci uvítají studijní koutek na svou školní přípravu či počteníčko. Mohou se zabavit mluvící tužkou a spoustou knih z oblíbené edice Kouzelné čtení od Albi nebo hraním mnoha společenských her. Velmi žádané jsou tematické kufríky, na výběr máme z 11 témat. Teenageři se nejradši „zašívají“ do svého parádního komiksového koutku s pohovkou a sedacími vaky poblíž počítačového zázemí. Prostor dětské půjčovny je laděn do limetkové zelené a tyrkysové barvy, prostě žádná nuda! ☺

V průběhu celého roku připravuje šikovná kolegyňka, děckařka Marcela, akce a aktivity nejruznějšího zaměření pro děti všech věkových kategorií. Začínáme od miminek a jejich rodičů

akcí Bookstart. V jeho rámci pořádáme divadelka, výtvarné dílničky, hry, společná hudební vystoupení, nechybějí ani opičí dráhy. Úspěch měla přednáška lékárnice-maminky Mgr. Jany Trejtnarové o letních dětských nemocech. Pro starší děti připravujeme Pohádkování, předčítání příběhů a tematické vyrábění. Příznivci fantasy, světa hrdinů a bájných netvorů s nadšením přijali Dračí doupě, hru určenou čtenářům od 12 let, kteří se pravidelně scházejí v knihovně i online prostředí už od loňského léta.

Samozejmě u nás nechybí nabídka nejrůznějších soutěží a projektů jako Lovci perel, Škola naruby, Noc s Andersenem, Nej čtenář roku, pasování prvňáčků na čtenáře, celoprázdňinové letní soutěže, Den pro dětskou knihu aneb rodinné odpoledne v knihovně.

Máme radost i z návštěv dětí z mateřských škol z Dobrušky a okolních obcí, při kterých se seznamují s prostředím naší knihovny. Spolupracujeme také se základními a středními školami, připravujeme pro ně vzdělávací programy.

Kontakt na autorku: knihovna@mestodobruska.cz

Proměna dětského oddělení svitavské knihovny

Marta Bauerová

Městská knihovna ve Svitavách sídlí od roku 2008 v multifunkčním, vzdělávacím a kulturním centru Fabrika. Právě potřeba vytvořit prostor pro moderní knihovnu byla impulsem pro realizaci centra, které vzniklo z bývalé textilní továrny. Kromě knihovny zde sídlí Středisko kulturních služeb a různé spolky. S přihlédnutím k možností využívat přednáškový sál a učebny však byla knihovna ve Fabricce koncipována především jako půjčovna knih. Se zvyšujícím se zájmem o komunitní a vzdělávací aktivity knihovny ze strany škol i veřejnosti se brzy ukázalo, že ani prostory nové knihovny včetně dětského oddělení nejsou zcela dostačující. Fabrika se projektovala společně s nástupem internetu, součástí byla tedy i internetová kavárna, jejíž provoz byl ale ukončen během dvou let. Mimo jiné i z důvodu, že knihovna poskytuje přístup k internetu zdarma. Kavárna sousedila s dětským oddělením. Požádali jsme o možnost rozšířit činnost knihovny do jejího prostoru. Došlo k propojení dětského oddělení s kavárnou a získali jsme nové místo pro aktivity knihovny. Další změnou, kterou s sebou přinesla doba, byl snižující se zájem dětí o počítače a přístup k internetu v dětském oddělení knihovny. Místo PC stanic jsme v roce 2017 zbudovali koutek pro nejmenší děti, kde si rodiče s dětmi zvykli trávit volný čas. Přestože se tím hodnota dětského oddělení zvýšila, stále jsme se potýkali se současnými potřebami již nevyhovujícími regály a jejich umístěním (dlouhé police, málo volného prostoru, jejich výška zacláněla přirozenému světlu). Police s knihami zabíraly převážnou část dětského oddělení, byl dostatek místa, což také způsobilo, že jsme málo vyražovali zastaralé tituly.

Začali jsme přemýšlet o celkové rekonstrukci, jejímž hlavním cílem bylo prostor zmodernizovat, vytvořit inspirativní a kreativitu povzbuzující prostředí uzpůsobené potřebám dětí. Zkrátka

při realizaci myslet nejenom na knihy, ale především na uživatele. Oslovili jsme architektky, kteří knihovnu navrhovali. Nápad upravit dětské oddělení uvítali se slovy, že architektura je živá a je třeba se přizpůsobit současným potřebám. Na základě našich požadavků navrhli prostor nového dětského oddělení, který se nám líbil a odpovídal našim představám. Využili jsme možnost čerpat dotaci z Programu rozvoje venkova přes výzvu Místní akční skupiny Svitava, z. s. Dětské oddělení jsme rekonstruovali v loňském roce v letních měsících, kdy nejsou akce pro školy a celkově je činnost knihovny omezena.

Cílem projektu bylo prostředí zmodernizovat, provzdušnit, prosvětlit, vytvořit prostor pro kreativitu, vzdělávání, trávení volného času. Došlo k redukci a snížení regálů, v půjčovně je tak více denního světla a mezi regály je průchozí prostor. S tím souvisí i poměrně rozsáhlá probírka fondu, která byla potřeba. Dále jsme obnovili interiér (výměna podlahy, opotřebovaného sedacího nábytku, stolů, osvětlení). Pro hraní a realizaci aktivit slouží uzavřený půlkruh, který je tvořen třemi variabilními mobilními sedáky. V případě potřeby se tak může prostor zvětšit. Z druhé strany sedáku jsou poličky na knihy, kde jsou vystavena lepoporela. Pořídili jsme atraktivní herní prvky – magnetickou stěnu, kde si děti mohou kreslit a vystavovat obrázky. A dále dotykový displej se zábavnými úkoly, vytvořenými na základě knih svitavského autora Martina Sodomky, který úspěšně vydává knihy pro děti, zaměřené na polytechniku.

Současně s otevřením zrekonstruovaného dětského oddělení jsme nabídli prostor bývalé kavárny mladým lidem k trávení volného času. Vybrali jsme ho virtuální realitou, stolním fotbálem, k dispozici je wifi připojení. Bohužel motivovat mladé lidi k návštěvě knihovny nám stále moc nejde. Nevýhodou prostoru navíc je, že se musí projít dětským oddělením.

V září to byl rok, co jsme zrekonstruované dětské oddělení otevřeli, a stále můžeme říci, že se povedlo, a to nejen z estetického hlediska. Návštěvníci si prostor pochvalují, rodiny s dětmi zde tráví volný čas. Nejmenší děti si hrají v prostoru půlkruhu, starší si rádi čtou v sedacích vacích. Mezi regály je dostatek místa pro volný pohyb. Čtenáři oceňují i větší přehled po fondu knihovny. Zájem ze strany dětských čtenářů o služby knihovny se zvyšuje, a to především díky projektům na podporu čtenářské gramotnosti (Bookstart, čtenářský klub, spolupráce se

školami). Pro činnost knihovny byla v posledních čtyřech letech zásadní spolupráce s projektem MAP II. Realizovali jsme díky němu spoustu aktivit a zafinancovali např. dotykový displej a virtuální realitu.

Proměna dětského oddělení je přínosem nejenom pro samotnou knihovnu, ale také pro město Svitavy – vznikl příjemný prostor pro trávení volného času návštěvníků a čtenářů všech věkových kategorií.

Kontakt na autorku: ba@booksy.cz

Dominantou dětského oddělení je oboustranný půlkruh; vnější strana vybízí k výběru knížek, vnitřní strana vytváří zákoutí pro četbu a hry.

V interiéru svitavské knihovny je umístěn pohodlný sedací nábytek a počítá se s dostatečným prostorem pro pohyb dětí. V letních měsících se pořádají některé akce (např. čtenářský klub) také v místním parku, kde se nachází knihobudka a čtenářské lavičky.

Knihovna místem odpočinku a zábavy

Zdeňka Lédllová

Knihovna ve Ždírci nad Doubravou je součástí organizační složky zařízení města Ždírec nad Doubravou. Jsme veřejná knihovna s univerzálními knihovnickými fondy do 30 000 svazků, kterou může využít každý občan. Jsme tu pro všechny, kteří se chtějí rozvíjet, učit, studovat a bavit se podle vlastního výběru. Od června 2004 jsme nejen knihovna, ale také turistické informační centrum. Ke knihovně náleží i galerie Doubravka, která se nachází v prvním patře nad knihovnou a ve které knihovna pořádá pravidelné výstavy a vernisáže. Ve stejné budově se nachází také městské kino.

Jelikož se vnitřní prostory knihovny postupem času staly již nedostačujícími, zejména prostory dětského oddělení byly naprosto nevyhovující a malé, rozhodlo město provést v roce 2022 kompletní rekonstrukci těchto prostor. O této akci včetně výměny oken v celé budově město uvažovalo již delší čas, ale opravy knihovny stále ustupovaly před jinými finančně náročnými akcemi, jako byla např. oprava a rozšíření budovy místní školy, vybudování sportoviště a dětských hřišť nebo vybudování zcela nové hasičské zbrojnice pro místní dobrovolné hasiče.

V roce 2022 se městu Ždírec n. D. podařilo získat dotaci na vybavení knihovny z MAS Havlíčkův kraj v hodnotě 480 000 Kč. Projekty na opravu knihovny byly již předem připraveny a paní architektka Pavla Beranová z interiérového studia nakreslila pro celou knihovnu opravdu zdařilý návrh, zejména dětské oddělení nám učarovalo. To rozhodlo a 1. července 2022 byla knihovna pro čtenáře uzavřena z důvodu kompletní rekonstrukce. Za pomoci technických služeb a brigádníků jsme během krátké doby vystěhovali celou knihovnu s více jak 20 000 sv. knih a celé informační centrum včetně kanceláře s přílehlým skladem. Vše jsme odnesli do vedlejších prostor městského kina a starého bytu nad knihovnou. Kancelář knihovny a turistické informační centrum jsme přemístili do prostor galerie v patře nad knihovnou. Po celou dobu rekonstrukce knihovny zůstává informační centrum pro návštěvníky otevřené,

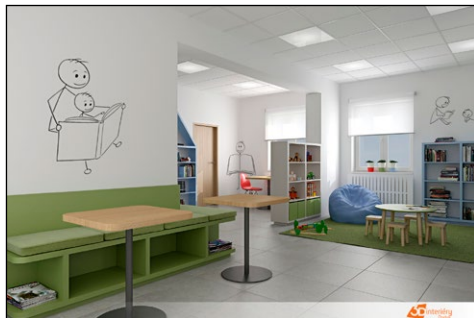
zaměstnanci knihovny nadále provádějí kopírovací služby pro veřejnost, spravují weby, nakupují a zpracovávají nové knihy pro své čtenáře do nově opravené knihovny, obalují knihy pro veřejnost, organizují a pomáhají organizovat kulturní akce města, připravují do tisku měsíčník občanů Naše noviny, aj. Po celou dobu rekonstrukce sice pracujeme v „bojových“ podmínkách, jelikož se kolem nás a pod námi bourá, staví, vrtá a prší, ale vše zvládáme s úsměvem. V dobré náladě nás udržuje myšlenka, že sice ještě vše musíme nastěhovat zpět, ale již do krásných opravených prostor, na které se těšíme nejen my knihovnice, ale i naši čtenáři.

Při rekonstrukci knihovny byla zvětšena plocha o celé dětské oddělení a byla vybudována nová kotelná a nové sociální zařízení pro kino. Nově opravené bude i vestibul kina, kde vznikne čítárna s promítacím plátnem, a bude zakoupeno nové promítací zařízení. Veškerý nábytek včetně regálů do celé knihovny vyrábí místní truhlářská firma Pavla Sotony. Zcela nově budou také dva dotykové monitory na online katalog pro naše čtenáře. Knihovna bude vybavena i dalšími zajímavými prvky. Po celou dobu rekonstrukce jsme s paní architektkou Beranovou a se zástupci města měli možnost návrhy interiéru konzultovat. Stejně tak jsme průběžně konzultovali výrobu veškerého nábytku do knihovny s panem Sotonou. Následně byly také zbourány nevzhledné skladovací prostory za knihovnou. Rekonstrukci knihovny provádí firma STINTER CZ, s. r. o., Praha a celkové náklady se vyšplhají na 4,9 mil. Kč. Slavnostní otevření nově opravené knihovny proběhne 1. 12. 2022.

V novém dětském oddělení plánujeme mnoho zajímavých aktivit pro děti a rodiče. Chtěli bychom, aby se knihovna stala místem odpočinku a zábavy pro všechny návštěvníky, ale především pro děti a rodiče s dětmi. Plánujeme nakoupit hry pro děti i dospělé. Děti a rodiče si budou moci hrát přímo v knihovně nebo si budou hry moci vypůjčit domů. Chtěli bychom pokračovat v pasování prvňáčků na čtenáře, ve hře Lovci perel, oceňování nejlepších čtenářů nejen dětského oddělení, ale i mezi

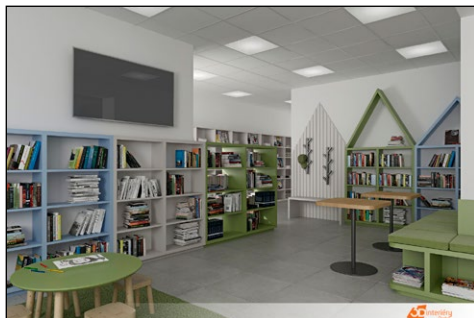
PROSTORY A VYBAVENÍ KNIHOVEN

dospělými. Chtěli bychom zavést pravidelné čtení na pokračování, besedy nad knihou, zažívat se čtenářii Noci s Andersenem. Plánujeme do knihovny zvát

divadélko pro děti, zavést výtvarné dílničky, pro ty starší cestopisné přednášky nebo besedy se spisovatelii. Nápadů je hodně a jistě ještě mnohé přibudou. Tím stěžejním cílem bude ale stále nabídka kvalitních knih pro děti a práce s knihou. Páli bychom si, aby čtení bylo pro děti zálibou, aby děti chtěly být s knihami a nablízku jejich hrdinům, aby v knihách nacházely inspiraci. Páli bychom si, aby se děti, ale i dospělí v naší knihovně cítili dobře, a hlavně aby se rádi vraceli. Některé aktivity se jistě budou dařit lépe, jiné hůře. Vše prověří až čas, protože ne vždy se vše podaří podle představ, ale i to patří k tvořivé práci.

Kontakt na autorku: knihovna@zdirec.cz

Vizualizace dětského oddělení zobrazuje nápadité, ale i funkční uspořádání interiéru, který by měl od konce roku 2022 sloužit návštěvníkům knihovny ve Žďárce nad Doubravou v Kraji Vysočina.

Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR

Lenka Dostálová

V rámci činnosti Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven Moravské zemské knihovny vznikla nová **Databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven v ČR**, která je součástí webu Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven. Jejím cílem je shromažďovat informace o novostavbě, rekonstrukci nebo jiné stavební úpravě **všech typů knihoven** včetně obrazového

doprovodu a slouží především jako platforma informací pro knihovníky, zřizovatele, architekty, projektanty a všechny ostatní, kteří se rozhodnou přistoupit k rekonstrukci či výstavbě knihovny. Záznamy v bázi je možno prohlížet podle vyhledávacích kritérií (např. kraje, typu knihovny, zdroje financování, typu objektu).

Celkový vzhled a fungování databáze vychází z digitální databáze evropských knihoven **Libraries Buildings in Europe**, kterou spravuje pracovní

PROSTORY A VYBAVENÍ KNIHOVEN

skupina **Architecture Group** organizace LIBER, jejímž členem je i L. Dostálová. Vznik nové databáze byl podpořen Ministerstvem kultury z projektu VISK 1. Technickou stránku zajistila firma, která spravuje web Metodického centra pro výstavbu a

rekonstrukci knihoven. Jako základ webové platformy byly převzaty záznamy o knihovnách z původní databáze **Výstavba a rekonstrukce knihoven**, kterou spravoval SKIP spolu s Národní technickou knihovnou od roku 1992 do roku 2005.

Výzva pro knihovny Královéhradeckého kraje

Víte o nově postavených nebo zrekonstruovaných knihovnách? Budeme rádi, když nám napíšete o své knihovně nebo knihovně ve vašem okolí. Děkujeme za vaše příspěvky do databáze novostaveb a rekonstrukcí knihoven, vaše zkušenosti jsou velmi cenné a pomohou všem, kdo se chystají k výstavbě, rekonstrukci nebo modernizaci knihovny.

Obracíme se s prosbou na ředitele knihoven, metodiky, knihovníky a zřizovatele knihoven, aby do databáze doplnili informace za svou knihovnu, pokud od roku 2005 prošla výstavbou, větší rekonstrukcí nebo modernizací. Prošim kontaktujte Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven (Mgr. Lenka Dostálová) na e-mail: Lenka.Dostalova@mzk.cz. Na základě e-mailu vám bude zaslán formulář k vyplnění. Pokud v databázi najdete starší záznam své knihovny, můžete ho stejnou cestou aktualizovat.

Vyplnění formuláře vyžaduje vždy určitou přípravu, která souvisí se zjištěním všech základních údajů o knihovně a o provedené stavební akci. Po vyplnění projde formulář kontrolou a záznam bude zveřejněn v databázi. Komunikaci s knihovnami zajišťuje externí spolupracovnice Moravské zemské knihovny Mgr. et Mgr. M. Krejčová (mcvrk-data@mzk.cz).

Vkládací formulář vychází z dotazníků, které používají organizace IFLA a LIBER, sekce pro výstavbu knihoven. Formulář obsahuje tyto informace:

- základní identifikační údaje o knihovně
- údaje o uživatelích a rozsahu knihovního fondu
- stručná charakteristika projektu a realizace stavební akce
- technické informace o budově knihovny nebo depozitáři
- zdroje financování, celkové finanční náklady
- kontakty na architekty, projektanty, výrobce/dodavatele knihovnického mobiliáře, biblioboxů atd. včetně kontaktních údajů
- získaná ocenění za stavbu
- fotogalerie

Kontakt na autorku: Lenka.Dostalova@mzk.cz

Kde na to vzít? – Nový dotační program pro obnovu prostorového vybavení malé knihovny

Bohdana Hladíková

Je knihovna jen výdejnou knih, kde čtenář proklíckuje mezi regály k pracovišti knihovníka, dostane razítko do průkazky a zase odchází?

Rozhodně ne, knihovny byly vždy místem, kde čtenář našel zábavu i poučení. S nástupem moderních technologií se knihovny čím dál víc proměňují a směřují ke komunitní práci, propojování obyvatel a vzdělávání. A jak jde komunitní práce dělat v místnosti plné starého nábytku a regálů? Ztuhla.

Nebyli by to knihovníci, aby nezačali v rámci komunity sdílet informace, jak na to. Ideálním místem pro jejich výměnu se stalo Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven, pracující při Moravské zemské knihovně.

Tak informace bychom měli. Co dál? No jistě. Kde na to vzít? Hlavně v malých obcích, kde se musí uvážlivě investovat do mnoha oblastí – od hasičů, sportovců, dětských hřišť po komunikace a odpady.

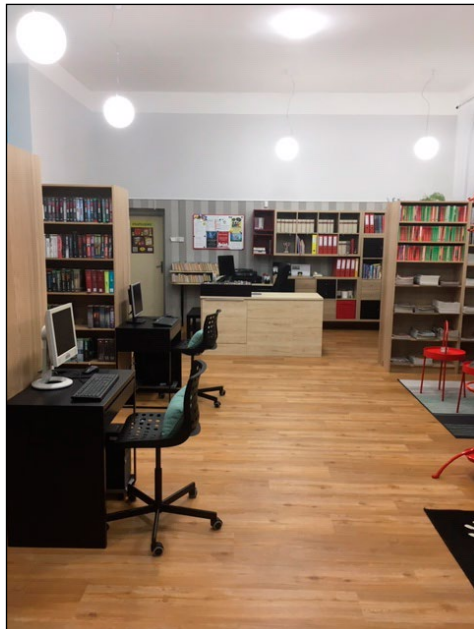
Kolegové z metodických oddělení pověřených knihoven se ve spolupráci s krajskou knihovnou obětavě ujali průzkumu prostorového vybavení a dodali Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje podklady. A ten jako jeden z mála krajů vyhlásil dotační program pro malé knihovny a dal tak starostům obcí najevo, že mu jejich osud není lhostejný.

Program **Modernizace prostorového vybavení knihoven** byl dne 12. 9. 2022 schválen Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje v rámci Programu obnovy venkova. Je určen na obnovu vnitřního mobiliáře knihoven, modernizaci vnitřních a vnějších prostor a vybavení (součástí mohou být i drobné stavební úpravy). Dotace může být jak investiční, tak neinvestiční.

Dotace bude poskytnuta v rozmezí **50 000 – 200 000 Kč** se spoluúčastí minimálně **50 %**.

Městská knihovna Teplice nad Metují před rekonstrukcí

Městská knihovna Teplice nad Metují po rekonstrukci

Program je určen pro obce, které měly podle ČSÚ 31. 12. 2021 **méně než 3000 obyvatel** a které v roce 2022 neobdržely dotaci z dotačního programu 22 POV 1 Program obnovy venkova. Knihovna musí být zapojena do systému regionálních funkcí a mít smlouvu s pověřenou knihovnou.

Kontaktní osobou pro odborné záležitosti dotačního programu je oddělení kultury a cestovního ruchu na Krajském úřadu Královéhradeckého kraje (tel. 495 817 357).

Žádosti mohou obce podávat od 7. 12. 2022 do 25. 1. 2023 do 14.00 hodin prostřednictvím krajského dotačního systému DOTIS.

Součástí žádosti musí být položkový rozpočet,

fotodokumentace stávajícího stavu, popis řešení modernizace knihovny, přičemž je doporučena i vizualizace projektu / nového mobiliáře. Původní položkou je přehled uskutečněných aktivit knihovny pro kulturní a komunitní život v obci za předchozí rok, včetně uskutečněných akcí pro školní a předškolní kolektivy.

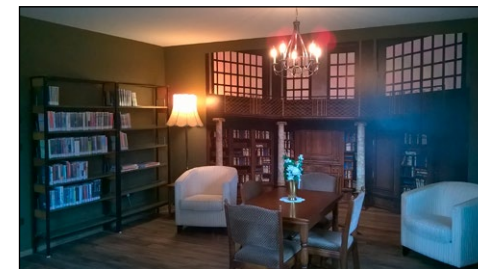
Stanovisko ke své žádosti o dotaci obce obdrží nejpozději do 30. 6. 2023.

Nyní nezbyvá než doufat, že nová zastupitelstva obcí zvládnou na výzvu zareagovat. Šance se nemusí opakovat. Ten pocit z návštěvy krásné obnovené knihovny totiž stojí za to.

Kontakt na autorku: bohdana.hladikova@svkhk.cz

Obecní knihovna Mokrovousy před rekonstrukcí

Obecní knihovna Mokrovousy po rekonstrukci

Alma na Univerzitě Karlově

Barbora Drobíková

Uvedení nového knihovního systému je mimořádnou událostí, ale zároveň náročným procesem, který se děje jednou za deset a více let. Na Univerzitě Karlově byl od roku 2004 používán pro správu fyzických fondů, výpůjček a dalších služeb zejména systém Aleph (centrálně byl na UK rozvíjen od roku 2004). Elektronické zdroje byly spravovány zvláště v několika dalších systémech, jimž postupně končila podpora ze strany

dodavatelů. Rozhodli jsme se proto knihovní systémy vyměnit za jeden společný systém, který bude umožňovat správu všech typů zdrojů a zároveň přinese i integrované vyhledávací prostředí formou moderního discovery systému. Díky podpoře akademického senátu a vedení univerzity jsme mohli od roku 2019 zahájit přípravné práce, jejichž cílem bylo zformulovat požadavky na nový systém a vytvořit zadávací dokumentaci pro veřejnou zakázku formou jednacního řízení s uveřejněním. Během roku 2020

jednací řízení s uveřejněním zdárně proběhlo a na podzim 2020 byl vybrán nový systém Alma od producenta Ex Libris. Systém Alma je systémem nové generace, pro nějž se užívá označení „integrováná knihovní platforma“. Integrovaná knihovní platforma umožňuje správu fyzických zdrojů, výpůjčních služeb či akvizice, jak jsme na to zvyklí u běžných knihovních systémů. Nově však zcela integruje tzv. ERM systém – systém pro správu elektronických zdrojů včetně správy licencí, akvizic, přístupnosti a mnoha dalších funkcionalit nezbytných pro moderní správu elektronických zdrojů (dále jen EIZ). Pro EIZ Alma umožňuje čerpání nezbytných dat ze znalostní databáze vydavatelů, v rámci discovery rozhraní navíc poskytuje též centrální discovery index pro plnotextové vyhledávání v elektronických kolekcích. Alma umožňuje správu jak předplacených či licencovaných EIZ, tak i široké škály zdrojů volně dostupných (včetně open access zdrojů).

Alma je cloudové řešení, SaaS (software as a service). Aplikace je pro knihovníky dostupná přes webový prohlížeč.

Jak probíhala migrace

Od prosince 2020 do srpna 2021 probíhaly veškeré práce spojené s přípravou dat pro migraci i samotné dvě testovací migrace do nového prostředí Almy. Během tohoto období realizační tým též připravil školení pro knihovníky na UK, návody a tutoriály pro uživatele (čtenáře) i knihovníky v prostředí wiki.

Školení knihovníků bylo realizováno během července a srpna 2021. Celkově bylo proškoleno 250 lidí, a to zejména v oblasti výpůjčních služeb, běžného ovládání prostředí, vyhledávání v systému i v discovery prostředí. Kolem 100 knihovníků bylo navíc vyškoleny v oblasti katalogizace a správy zdrojů.

Během srpna 2021 byla veškerá data ze systému Aleph a systémů SFX a Verde pro EIZ finálně migrována do nového prostředí Almy a od 1. 9. 2021 mohly všechny knihovny UK zahájit svůj provoz v novém systému.

Trochu čísel

V Almě nyní spravujeme 3,3 milionu bibliografických záznamů, z nichž 1,5 milionu patří EIZ (e-knihy, e-časopisy). Těchto 1,5 milionu záznamů je aktivováno zejména ze znalostní báze, kterou Alma poskytuje skrze tzv. komunitní zónu. Záznamy nejsou tvořeny ruční katalogizací.

V Almě je téměř 3,4 milionu aktivních jednotek a obsluhujeme 40 169 uživatelů.

Univerzita Karlova je rozdělena do 17 fakult (včetně Lékařské fakulty v Plzni, Lékařské a Farmaceutické fakulty v Hradci Králové). Na těchto fakultách a dalších univerzitních pracovištích je k dispozici více než 60 knihoven. Všechny knihovny UK používají systém Alma.

Sdílení zkušeností

Od spuštění nového knihovního systému poskytl Univerzita Karlova mnoho konzultací pro české kolegy, kteří mají zájem se se systémem seznámit více než jen z firemních prezentací. Velmi hezkou akcí byl také speciální Erasmus Staff Week pro knihovníky z evropských akademických knihoven, který byl zaměřen pouze na sdílení zkušeností se systémem Alma. Této akce se zúčastnilo 11 knihovníků ze Slovenska, Polska, Maďarska a Itálie, a to z knihoven, které o změně systému uvažují, i knihoven, které již systém Alma mají. Zájemce o sdílení zkušeností prosíme, aby se nám ozvali na e-mail ukn@ruk.cuni.cz.

Na závěr poděkování

Nová knihovní platforma Alma běží nyní ve všech knihovnách UK už nějakou dobu. Lze konstatovat, že systém byl úspěšně etablován a nyní je rozvíjen v plně šíři svých možností ve prospěch knihoven na UK a samozřejmě všech našich uživatelů. Úspěšné zavedení systému však není jen prací realizačního týmu. Na tomto místě bychom rádi poděkovali všem knihovníkům a knihovnicím z UK, bez jejichž spolupráce a pomoci by přechod na nový systém nebyl možný. Také bychom rádi poděkovali vedení univerzity za veškerou podporu této historicky výjimečné události.

Kontakt na autorku: ukn@ruk.cuni.cz.

Možnosti vzdálené registrace v českých knihovnách

Karolína Košťálová

Mezi služby českých knihoven patří řadu let i možnost registrovat se do knihovny vzdáleně bez osobní návštěvy. Vzdálenou registraci často využívají ti, kteří potřebují přístup k online zdrojům knihovny, ai již jde o licencované databáze, e-knihy, nebo v poslední době také o přístup k dílům nedostupným na trhu v Národní digitální knihovně a dalších digitálních knihovnách. Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně¹⁾ umožňuje po vzdálené registraci i využít službu Zásilka.²⁾

V českých knihovnách najdeme poměrně široké spektrum způsobů, jejichž prostřednictvím knihovny ověřují totožnost zájemce o vzdálenou registraci:

- **Legalizace (ověření) podpisu:** legalizací se ověřuje, že žadatel listinu vlastnoručně podepsal před ověřující osobou. Ověřením podpisu není potvrzena správnost nebo pravdivost údajů uvedených v podepsané listině
- **Elektronický podpis:** elektronický podpis⁷⁾ je nástrojem pro identifikaci a autentizaci v online prostředí. V současné době existuje více úrovní elektronického podpisu.⁸⁾ Totožnost podepisující osoby je ověřována před vydáním

(např. smlouvě o využívání služeb knihovny na základě vzdálené registrace). Při legalizaci podpisu je však na podepsanou listinu nalepena ověřovací doložka pro legalizaci. Ta uvádí údaje osoby, která dokument podepsala (jméno, příjmení, datum narození, adresu trvalého pobytu, doklad totožnosti, kterým se prokázala včetně jeho čísla), tj. touto cestou může knihovna získat ověřené údaje zájemce o vzdálenou registraci. Podpis je možné za poplatek legalizovat na kontaktních místech státní správy (např. Czech POINT³⁾). Vzdálenou registraci prostřednictvím legalizovaného podpisu nabízí např. Národní knihovna ČR⁴⁾ (NK ČR), Knihovna AV ČR,⁵⁾ Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové.⁶⁾

¹⁾ Registrace | Knihovna Zlín. *Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvková organizace* | Knihovna Zlín [online]. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, aktualizováno 28.04.2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/registrace>

²⁾ Služba Zásilka | Knihovna Zlín. *Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvková organizace* | Knihovna Zlín [online]. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, aktualizováno 27.01.2021. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/služba-zasilka>

³⁾ Legalizace – Česká pošta. *Česká pošta* [online]. [Praha]: Česká pošta, 2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/služby/egovernment/overovani-listin-a-podpisu/legalizace>

⁴⁾ Registrovat se vzdáleně prostřednictvím ověření podpisu. *Národní knihovna České republiky* [online]. [Praha]: Národní knihovna ČR, aktualizováno 5. 5. 2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/služby/chci-službu/vzdalena-registrace/vzdalena-registrace-overeni-podpisu>

⁵⁾ Korespondenční registrace ke členství pro vzdálený přístup k EIZ; Knihovna Akademie věd ČR. *Knihovna Akademie věd ČR* [online]. [Praha]: Knihovna AV ČR, v. v. i. ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.lib.cas.cz/služby/vypujcni-služby/registrace/clenstvi-pro-vzdaleny-pristup/>

⁶⁾ Digitální členství. Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové [online]. [Hradec Králové]: [Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.svkhk.cz/uvod/Aktualni-informace/Clanky/Digitalni-clenstvi.aspx>

⁷⁾ Co to je elektronický podpis? Jak jej získám? Jak s ním pracovat? *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/co-to-je-elektronicky-podpis-jak-jej-ziskam-jak-s-nim-pracovat.aspx>

⁸⁾ DOLEČEK, Marek. Využívejte elektronické podpisy a elektronickou identitu. Poradíme, jak na to. In: *Business-INFO.cz* [online]. [Praha]: CzechTrade, ©1997-2022. 28. 11. 2021 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/elektronicke-podpisy-elektronicka-identita-ppbi/>

tzv. zaručeného elektronického podpisu, založeného na kvalifikovaném certifikátu, a také v případě kvalifikovaného elektronického podpisu, u něhož je navíc část elektronického podpisu uložena na čipovou kartu nebo USB token. Kvalifikovaný elektronický podpis je aktuálně nejvyšší formou elektronického podpisu. Kvalifikované elektronické podpisy vydává několik certifikačních autorit.⁹⁾ Kvalifikovaný elektronický podpis akceptuje při vzdálené registraci např. NK ČR.¹⁰⁾

- **Online schůzky (Zoom):** e-zápis lze v Městské knihovně v Praze¹¹⁾ dokončit po ověření totožnosti. To může proběhnout fyzicky na pobočce MKP, ale také prostřednictvím online schůzky na platformě Zoom. Podmínkou je, aby zájemce o dokončení e-zápisu při online schůzce měl na svém zařízení funkční kameru a mikrofon.
- Zaslání **kopie občanského průkazu** či povolení k pobytu v ČR v kombinaci s úhradou registračního poplatku výhradně z bankovního účtu vedeného na jméno žadatele o vzdálenou registraci a ověřením platnosti poskytnutých kontaktních údajů prostřednictvím SMS zprávy a e-mailu (Knihovna AV ČR).¹²⁾

Výše zmíněné způsoby ověřování totožnosti umožňují uzavřít s knihovnou vztah distančně, ale vzdálená registrace při jejich využití

neprobíhá kompletně v online režimu a pro její dokončení je nutný zásah knihovníka. Vzdáleně registrovaní uživatelé zpravidla nepotřebují (nebo v některých případech nechtějí) knihovnu navštěvovat fyzicky a uvítají, pokud registrace a případná platba registračního poplatku může proběhnout online a podobně jako v různých e-shopech být dokončena automaticky na několik kliknutí. Pro knihovnu na druhé straně nadále platí, že potřebuje mít nějakou důvěryhodnou formou a ideálně online ověřené osobní údaje vztahující se k registraci, které při fyzické registraci na místě získává z předložených osobních dokladů budoucího uživatele.

Prvním momentem, kdy se knihovny propojily s online dosažitelným zdrojem ověřených údajů, bylo **MojeID**¹³⁾. Moravská zemská knihovna nabídla vzdálenou registraci prostřednictvím MojeID od září 2012 (<https://registrace.mzk.cz>), následovala Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně.¹⁴⁾ Pro vzdálenou registraci je vyžadováno validované MojeID,¹⁵⁾ tj. identita držitele MojeID byla ověřena. Vzdálenou registraci prostřednictvím MojeID využilo v MZK od roku 2012 cca 1 000 uživatelů.

Do velké skupiny uživatelů knihoven patří i studenti a pedagogové vysokých škol. V Moravské zemské knihovně se od podzimu 2021 mohou studenti a zaměstnanci Masarykovy

⁹⁾ Přehled kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb a jejich kvalifikovaných služeb. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2022. Aktualizováno 30. 5. 2016 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-kvalifikovanych-poskytovatelu-certifikacnich-sluzeb-a-jejich-kvalifikovanych-sluzeb-320051.aspx>

¹⁰⁾ Registrovat se vzdáleně prostřednictvím ověření podpisu. *Národní knihovna České republiky* [online]. [Praha]: Národní knihovna ČR, aktualizováno 5. 5. 2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/sluzby/chci-sluzbu/vzdalena-registrace/vzdalena-registrace-overeni-podpisu>

¹¹⁾ E-zápis. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/napoveda/jak-se-stat-ctenarem/e-zapis/>

¹²⁾ Korespondenční registrace ke členství pro vzdálený přístup k EIZ; Knihovna Akademie věd ČR. *Knihovna Akademie věd ČR* [online]. [Praha]: Knihovna AV ČR, v. v. i., ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.lib.cas.cz/sluzby/vypujceni-sluzby/registrace/clenstvi-pro-vzdaleny-pristup/>

¹³⁾ *MojeID – Pro uživatele* [online]. Praha: CZ.NIC, ©2022 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.mojeid.cz/cs/>

¹⁴⁾ Registrace | Knihovna Zlín. *Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvková organizace | Knihovna Zlín* [online]. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, aktualizováno 28.04.2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/registrace>

¹⁵⁾ MojeID – Validace. *MojeID – Pro uživatele* [online]. Praha: CZ.NIC, ©2022 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.mojeid.cz/cs/podpora/validace/>

univerzity¹⁶⁾ vzdáleně registrovat i pomocí **univerzitního účtu Masarykovy univerzity**.¹⁷⁾ Pro vzdálenou registraci v MZK tak využívají stejné údaje,¹⁸⁾ jakými se hlásí do informačního systému Masarykovy univerzity.

V Brně se knihovně podařilo navázat spolupráci také s městskou službou **Brno iD**,¹⁹⁾ která primárně slouží k zjednodušení přístupu k městským službám. Obyvatelé Brna ji mohou využít²⁰⁾ např. pro nákup jízdních dokladů v MHD (jízdenky, šalinkarty), placení odpadů, napojení parkovacího účtu atd. Od září 2019 je možné na základě účtu Brno iD full²¹⁾ (tj. s ověřenou totožností) v Knihovně Jiřího Mahena²²⁾ založit nový čtenářský účet, prodloužit registraci nebo online platit knihovně případné dluhy. Od října 2022 se mohou držitelé Brno iD full vzdáleně zaregistrovat i do Moravské zemské knihovny.²³⁾

Poměrně nedávno se do hledáčku knihoven dostala také elektronická identita, NIA

a **bankovní identita**. V případě NIA knihovny nebyly úspěšné, ale bankovní identitu se podařilo implementovat v Národní knihovně ČR jako první české knihovně. Vzdálenou registraci na základě bankovní identity²⁴⁾ NK ČR spustila 5. května 2022 (<https://registrace.nkp.cz>).

Mezi možné cesty se do budoucna může zařadit **umělá inteligence**. Ta nabízí vzdálené ověření identity, kdy je např. služba idGuard²⁵⁾ schopna prostřednictvím **biometrie**²⁶⁾ porovnat osobu na dokladu s osobou, která doklad předkládá. O tyto technologie se řada firem včetně bank začala intenzivně zajímat během pandemie covid-19.²⁷⁾

Relativně nové pojmy elektronická identita, bankovní identita a BankID mohou v určitých chvílích splývat.

Elektronická identita

Elektronická identita slouží k identifikaci osoby při jednání s orgány veřejné moci

¹⁶⁾ Využijte online registraci do Moravské zemské knihovny. *IT služby Masarykovy univerzity* [online]. [Brno]: Masarykova univerzita, ©2022. Aktualizace 18. 10. 2021 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://it.muni.cz/aktuality/vyuzijte-online-registraci-do-moravske-zemske-knihovny>

¹⁷⁾ Registrace do MZK. *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno: Moravská zemská knihovna [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://registrace.mzk.cz/>

¹⁸⁾ ŠMÍDŮVÁ, Martina. Registrace do knihovny několika kliknutími – realita, nebo vzdálená budoucnost? In: *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online]. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 36(3) [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/registrace-do-knihovny-nekolika-kliknutimi-realita-nebo-vzdalena-budoucnost>

¹⁹⁾ O e-shopu – E-shop Brno iD. *E-shop Brno iD* [online]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.brno-id.cz/cs/cms/22-o-eshopu>

²⁰⁾ O e-shopu – E-shop Brno iD. *E-shop Brno iD* [online]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.brno-id.cz/cs/cms/22-o-eshopu>

²¹⁾ Proč mít Brno iD. *E-shop Brno iD* [online]. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.brno-id.cz/cs/cms/23-proc-mit-brno-id>

²²⁾ Registrace čtenáře | Knihovna Jiřího Mahena v Brně. *Knihovna Jiřího Mahena v Brně* [online]. Brno, KJM Brno, ©2009-2022 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.kjm.cz/registrace-ctenare>

²³⁾ Registrace do MZK. *Moravská zemská knihovna* [online]. Brno: Moravská zemská knihovna [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://registrace.mzk.cz/>

²⁴⁾ Registrovat se vzdáleně prostřednictvím bankovní identity. *Národní knihovna České republiky* [online]. [Praha]: Národní knihovna ČR, aktualizováno 11. 10. 2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/sluzby/chci-sluzbu/vzdalena-registrace/vzdalena-registrace-BankID>

²⁵⁾ *idGuard | Služba pro ověřování identity* [online]. Unicorn, a. s. ©2022 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://id-guard.net/cs/>

²⁶⁾ JURÍK, Pavel. Identifikace zákazníků v „novém hávu“. Biometrie jako optimální cesta? In: *Hospodářské noviny* [online]. [Praha]: Eonomia, a. s., ©1996–2022. 11. 11. 2021. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-66998520-identifikace-zakazniku-v-bdquo-novem-havu-lqquo-biometrie-jako-optimalni-cesta>

²⁷⁾ Analýza obličejů, rozpoznání hlasu. Pandemie firmy učí, jak ověřit klienta na dálku. In: *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Eonomia, a. s., © 1999–2022. 1. 12. 2020 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/biometrie-overovani-udaju-koronavirus/r-b3661c30309a1eba6f6ac1f6b220ec8/>

i soukromoprávními subjekty v digitálním prostředí (zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci).

Identifikační prostředky elektronické identity²⁸⁾ nabízí stát (eObčanka, NIA ID, Mobilní klíč eGovernmentu) i soukromoprávní subjekty (čipová karta Starcos, mojeID, bankovní identita).

Poměrně důležitý je fakt, že identifikační prostředky od státu může občan využít jen pro jednání s orgány veřejné moci²⁹⁾ (např. s jednotlivými úřady). Pokud občan disponuje identifikačním prostředkem, který mu vydal soukromý subjekt (např. zmíněnou bankovní identitou), může tento identifikační prostředek použít nejen pro jednání s orgány veřejné moci, ale i pro jednání se soukromoprávními subjekty³⁰⁾ (např. Národní knihovnou ČR, ale i různými komerčními subjekty). Tj. identifikační prostředek vydaný soukromým subjektem má širší využití.

Bankovní identita

Bankovní identita (zákon č. 49/2021 Sb., o bankovní identitě) je tedy jedním z identifikačních prostředků elektronické identity. Slouží jako identifikační prostředek občana pro přihlášení k online službám. K aktivaci bankovní identity stačí mít internetové bankovníctví u některé z bank, které tuto službu nabízejí.

Bankovní identita³¹⁾ umožňuje, abychom bez osobní přítomnosti získali např. výpis z rejstříku trestů, nahlíželi do katastru nemovitostí, podali daňové přiznání (tj. využívali služby e-Governmentu a jednali s orgány veřejné moci). Zároveň si však na základě bankovní identity můžeme např. sjednat pojištění, objednat mobilní tarif, tj. můžeme ji využít při jednání se soukromoprávními subjekty.

BankID

Pokud se pomocí své elektronické identity (např. pomocí eObčanky, mojeID, bankovní identity) přihlašujeme ke službám státu, přístup ke konkrétní službě (např. katastru nemovitostí) probíhá vždy přes prostředníka, kterým je NIA³²⁾ (Národní bod pro identifikaci a autentizaci). Obdobného prostředníka bylo nutné vytvořit i proto, abychom se svou elektronickou identitou mohli přihlašovat ke službám soukromoprávních subjektů. Zmíněný systém NIA totiž nelze využít mimo prostředí eGovernmentu. Prostředníkem se v těchto případech nakonec stala služba BankID,³³⁾ provozovaná společností Bankovní identita, a. s.,³⁴⁾ jejímiž akcionáři je devět českých bank.

BankID tak můžeme vnímat jako přihlašování bankovní identitou ke službám komerčních subjektů.

Tato zabezpečená služba nabízí jednoduchý způsob pro ověření identity občana. Využívá možnosti přihlášení, které již má občan v bankovníctví nastavené; to se liší podle konkrétní banky. Soukromoprávní subjekt (e-shop, pojišťovna, knihovna atd.), který chce BankID pro identifikaci svých klientů využívat, musí uzavřít smlouvu s Bankovní identita, a. s. Zároveň je nutné počítat s tím, že s využíváním služby BankID jsou spojeny určité poplatky.

Proč knihovny nevyužívají Národní bod pro identifikaci a autorizaci (NIA)?

Národní bod pro identifikaci a autorizaci (NIA) byl zřízen zákonem č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, jako nástroj pro bezpečné a zaručené ověření totožnosti uživatele online služeb poskytovaných zejména veřejnou správou. NIA funguje jako prostředník mezi správci, kteří

²⁸⁾ Čím je možné se přihlásit v prostředí národního bodu. *Elektronická Identita: informační web elektronické identity* [online]. Správa základních registrů, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>

²⁹⁾ Kam je možné se přihlásit v prostředí národního bodu. *Elektronická Identita: informační web elektronické identity* [online]. Správa základních registrů, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/sep/>

³⁰⁾ Firmy s BankID. *BankID* [online]. Praha: BankID, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.bankid.cz/firmy-s-bankid>

³¹⁾ DOLEČEK, Marek. Bankovní identita – jednoduchý způsob přihlašování k online službám státu i komerčních subjektů. In: *BusinessINFO.cz* [online]. [Praha]: CzechTrade, ©1997–2022. 28. 11. 2021 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/bankovni-identita-ppbi/>

³²⁾ Úvod – Portál národního bodu [online]. Správa základních registrů, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.identitaobcana.cz/Home>

³³⁾ Vaše digitální občanka. *BankID* [online]. Praha: BankID, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.bankid.cz>

³⁴⁾ O nás. *BankID* [online]. Praha: BankID, ©2022. [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.bankid.cz/o-nas>

vydávají identifikační prostředky (eObčanka, NIA ID, mojeID, bankovní identita...), a poskytovateli nabízejícími online služby či vyžadujícími ověření totožnosti jejich uživatele.

V minulosti se o využití NIA pokusila již Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Bohužel se ukázalo, že knihovny nejsou považovány za orgán veřejné moci vzhledem k tomu, že podle knihovního zákona nemají povinnost zjišťovat totožnost a nevztahuje se na ně tedy ustanovení § 2 zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci.

Při současném znění knihovního zákona a zákona o elektronické identifikaci tak není možné, aby knihovny NIA využívaly. Do návrhu novely knihovního zákona se proto dostal bod, který by měl knihovně pomoci v právu využívat NIA, nicméně vzhledem k délce legislativního procesu je otázkou, kdy bude novela knihovního zákona schválena. Pokud tedy knihovny chtějí ve vztahu ke svým uživatelům více využívat elektronickou identitu, je bankovní identita (např. v podobě, jak ji do

vzdálené registrace implementovala NK ČR) v současné době pravděpodobně tou schůdnější cestou.

Doporučené zdroje:

- BREJLOVÁ, Iva. Gratulujeme, jste to vy! Banka na dálku rozpozná obličej. In: *penize.cz* [online]. Praha: NextPage Media, s. r. o., 28. 12. 2020 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.penze.cz/spotrebitel/423386-gratulujeme-jste-to-vy!-banka-na-dalku-rozpozna-oblicej>
- oka. Banky rozšiřují online služby, doba nahrává biometrickému ověřování identity. In: *E15.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER, a. s., © 2001–2022. 29. 4. 2021 [cit. 21. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/e15-a-byznys/banky-rozsiruji-online-sluzby-doba-nahrava-biometrickemu-overovani-identity-1380012>

Kontakt na autorku: Karolina.Kostalova@nkp.cz

Tereza Michelová

Street art v knihovně

Myslím, že nebudu v knihovnických kruzích sama, kdo si láme hlavu s tím, jak přitáhnout pozornost dospívajících dětí nejen k literatuře, ale ke kultuře obecně. O dobrovolném vstupu do knihovny ani nemluvě. Jakmile pak při takových úvahách uvidíte kdykoli jen jiskřičku zájmu o jakékoli téma, zbystříte a přemýšlíte, jak na téma navázat a „nahodit udičku“. Nechtěla bych, aby to vyznělo jako „hudrání“ na stávající dospívající generaci. Okolnosti a prostředí, ve kterém vyrůstají, jsou prostě jen jiné, než byly ty moje nebo vaše. Snažím se o respekt a otevřenou mysl a beru si zároveň jako osobní zodpovědnost nabídnout třeba jen nový úhel pohledu.

Jedním z takových momentů se ukázala být

výstava streetartových obrazů, kterou jsme instalovali v první polovině roku 2022 v našich prostorách. Na dřevěných deskách se objevovaly filmové i literární postavy, ztvárněné převážně technikou stříkaných šablon. Asi nejznámějším představitelem podobně vytvářených děl je pro laickou veřejnost například Banksy. Autorem, který vystavoval u nás, je jednoduše ZUB. :) Vždy se snažíme o pestrou nabídku výstav, ale tentokrát to byl opravdu svěží vítr.

Na vybrané výstavy k nám často docházejí i žáci z místní ZŠ. Tentokrát jsme tušili, že bude zájem o něco větší. Paní učitelky se snaží často o přesah výstav do vlastní výuky, a tak děti dostávají do rukou k výstavě i pracovní listy a nejdnou využívají zhlédnutá díla i jako inspiraci pro vlastní tvorbu ve výtvarné výchově. Tato výstava u dětí

ZAUJALO NÁS

z druhého stupně jednoznačně bodovala. Po výstavě jsme každou třídu ještě vzali do nově otevřené studovny, kterou zdobí nástěnné graffiti jiného autora, aby byl dojem kompletní. Jejich zájem byl evidentní, a proto jsem dětem slíbila, že se pokusíme uspořádat workshop s podobnou tematikou.

Sliby se mají plnit... a tak koncem měsíce června ožila naše zahrada s altánem.

Podařilo se nám domluvit přímo s autorem výstav, ze kterého se k milému překvapení „vyklubal“ člověk se zkušeností z nízkoprahových klubů, s prací s mládeží a dovedným lektorem. No neberte to! :)

Účastníky akce nejprve krátce provedl historií street artu a ukázal různé přístupy a techniky. Pak už jsme přešli na broušení dřevěných desek a tím padl i počáteční ostych. Lektor předával zkušenosti, pomáhal s technikou, sděloval vychytávky.

Dopoledne uteklo jako voda a osobně smekám před partou, která se nám tu sešla. Čas strávený s nimi byl jednoduše za odměnu. Ponoření do práce, zaujetí, fantazie a tvůrčí atmosféra.

Workshop jsme cíleně nabídli žákům 7.-9. tříd, termín byl dokonce o víkendu a bylo vybíráno i

symbolické vstupné. Tím se nám, myslím, podařilo vytřídit jen opravdové zájemce a na jejich práci to bylo vidět.

Končili jsme všichni celkem unavení, pospřevování, ale spokojení. Každý si odnášel domů své hotové dílko a jedno společné zůstalo na památku i u nás v knihovně.

Na závěr workshopu jsem před účastníky totiž postavila sádrovou bustu, kterou jsme společnými silami „významně vylepšili“. :) Pokud se k nám přijedete podívat, bude vás vítat v kanceláři.

Možná namítnete, že street art nemá s literaturou mnoho společného. Naším záměrem bylo ukázat mladým lidem, že knihovna není jen povinná četba, že za zdmi budovy čekají normální lidé, zajímavé zážitky, tvůrčí činnost, setkávání...

Na čem pracujeme nyní, je provázanost takových akcí, aby nebyly jen akcí pro akci, ale aby se staly součástí většího celku, programu, ze kterého děti nebudou chtít odejít.

Držte nám palce.

Kontakt na autorku: knihovna@vamperk.cz

ZAUJALO NÁS

Slavnostně jsme otevřeli obří šachy – nová služba knihovny

Lada Pohlová

Knihovna města Hradce Králové hlásí: V pátek 7. 10. 2022 jsme společně se šachovým klubem slavnostně pokřtili novou venkovní obří šachovnici, kterou můžete najít před ústřední budovou knihovny ve Wonkové ulici. Úžasná atmosféra skupinového „souboje“ nad šachovou partií se nesla v přátelském duchu a nezkazilo ji ani chladnější počasí. Úspěšní i poražení šachisté si připili čajem a kávou a rovnou si domlouvali další šachové partie.

Obří šachy jsou bonusem pro čtenáře knihovny.

Mohou si je půjčit v době otevření knihovny od jara do podzimu. Na infopultu knihovny dostanou klíče od přístřešku na šachy, šachy se jim načtou stejně jako výpůjčka knihy. Vlastní šachové figury jsou uloženy v přístřešku a hráči si je mohou sami vyndat a po hře je uklidit.

Ředitelka knihovny Mgr. Barbora Čizinská během slavnosti vysvětluje: „Chtěli jsme nabídnout další využití veřejného prostranství před knihovnou a přemýšleli jsme nad různými herními prvky. Inspirovaly nás velké šachy v jiné knihovně, šachy před hradeckým Sokolem, a hlavně nadšení hradeckých šachistů, kteří se

STALO SE

pravidelně scházejí v literární kavárně knihovny. Doufáme, že když návštěvníci či kolemjdoucí uvidí někoho jiného hrát, hra je může vtáhnout a inspirovat i ke hře vlastní a seznámení se šachovým světem.“

Na realizaci obří šachovnice se podílelo město Hradec Králové, které zajistilo architektonický návrh, finance na realizaci a dalo svůj souhlas. Technickým službám města Hradec Králové děkujeme za vlastní realizaci a položení dlažby.

Knihovna města Hradce Králové financovala nákup dlažby a obřích šachových figur. Figury jsme vybrali lehké, kterými se bude dobře táhnout, aby si všichni mohli hru bez problémů užít. V plánu je ještě nákup laviček či sedátek pro přemýšlení nad dalším tahem.

Přejeme zajímavé šachové partie a příjemné zážitky a setkání u naší obří šachovnice!

Kontakt na autorku: pohlova@knihovnahk.cz

Za rok na shledanou, milí knihovníci

Jaroslava Vydarená

Když jsem v loňském roce psala článek o slavnostním večeru spojeném s udílením ocenění Knihovník roku Královéhradeckého kraje, chválila jsem moderátorské umění paní Zlaty Houškové a zároveň projevila obavy, že paní Zlata už nebude chtít večer moderovat. To jsem ještě netušila, jak brzy se mé obavy naplní. Paní Zlata ne že by nechtěla, ale ze zdravotních důvodů nemohla večer provázet, a tak nám opravdu nezbylo než se této čestné role ujmout.¹⁾ Aby

toho nebylo málo, k ocenění Knihovník roku nám přibyla zcela nová soutěž Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Nebyli jsme si jisti, zda tyto dvě akce od sebe oddělit, nebo z nich naopak udělat jeden velký slavnostní večer. Nakonec jsme se rozhodli pro druhou možnost a myslím, že to bylo správné rozhodnutí. To jsme poznali i z následných reakcí, které byly příznivé a moc nás potěšily.

Kraj ve spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové, východočeským SKIPem a metodiky pověřených knihoven

¹⁾ Poznámka redakce: autorka článku byla zároveň i moderátorkou večera.

STALO SE

vyhlásil v letošním roce nový soutěžní program Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Plnit poslání knihovny, zároveň být kulturním a vzdělávacím centrem, zkrátka vyhovět všem požadavkům je velmi obtížné. Tím spíše v malých obcích. Proto se kraj rozhodl činnost knihoven ocenit, a to nejen slovně, ale i finanční odměnou. To je počín, který zasluhuje poděkování a bude pro knihovny dobrou motivací i povzbuzením. Do soutěže bylo nominováno celkem šest knihoven, z nichž jedna vzešla jako vítězná knihovna z krajského kola soutěže Vesnice roku. Pamětní listy získaly: Knihovna Jaroslava City ve Vysokově, Obecní knihovna v Čistěvsi a Obecní knihovna v Heřmánkovicích. Třetí místo a finanční odměnu získala Místní knihovna České Meziříčí, druhá byla Obecní knihovna Batňovice a vítěznou se stala Knihovna Bystřice. Všem upřímně blahopřejeme. Druhá část večera byla spojena s udílením ocenění Knihovník roku.

1. místo za Knihovnu Bystřice převzala paní knihovnice Anna Martinková

Musím říci, že je vždy krásným a milým zážitkem osobní setkání s knihovnicemi a zároveň potěšením vidět, jak si slavnostního setkání považují. V kategorii Veřejná knihovna získaly ocenění paní doktorka Marcela Fraňková z Knihovny Břetislava Kafky v Červeném Kostelci, paní Ilona Hušáková z Městské knihovny ve Smiřicích a paní Stanislava Najmanová z Městské knihovny v Hořicích. V kategorii Malá veřejná

knihovna to byly rovněž samé ženy: paní magistrá Jana Kopřivová z Obecní knihovny v Předměřicích nad Labem, paní Blanka Kratochvílová z Obecní knihovny Machov, paní Jarmila Kubíčková z pobočky vamberké knihovny v Pekle nad Zdobnicí a společné ocenění putovalo do Libošovic, kde jsou v knihovně Antonína Bocha nerozlučnou dvojkou paní Eva Pantlíková a paní Alena Pospíšilová.

V letošním roce byly mezi oceněnými samé ženy. Jediným knihovníkem v sále byl patrně pan doktor Vít Richter z Knihovnického institutu, ale ten se mezi ženami nebojí. Naopak, za ta léta spolupráce s nimi se cítí jako ryba ve vodě a ví, že jsou to hlavně ony, kdo odvádějí úctyhodnou práci, a že ji dělají s láskou.

Stepařské vystoupení souboru Fidgety Feet

Večer se nachýlil ke konci, odezněl akordeon studentky umělecké školy Anežky Zamouřilové i působivý a dynamický step úspěšné hradecké skupiny Fidgety Feet. Byly rozděleny ceny, pamětní listy, finanční odměny, květiny, úsměvy a poděkování. Byla představena výstava s názvem Velké hvězdy malých regionů, která byla připravena na počest oceněných a k připomenutí velkých osobností světa kultury a umění. V našem kraji je jich opravdu dostatek a jsme na ně patřičně pyšní. A úplnou tečkou bylo pozvání na malý raut a sklenku vína. Tak za rok se těšíme na shledanou, milí knihovníci.

Kontakt na autorku: jaroslava.vydarena@svkhk.cz

Hledání nejlepší knihovny Královéhradeckého kraje

Miroslava Cvejnová

Královéhradecký kraj pověřil Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové organizací soutěže Knihovna Královéhradeckého kraje. Na realizaci spolupracoval SKIP 08 a pověřené knihovny. Cílem je navázat na soutěž Vesnice roku a Knihovna roku a vybrat konkurenci schopnou knihovnu z Královéhradeckého kraje, která kraj bude reprezentovat právě v celostátní soutěži Knihovna roku.

Každý okres nominoval jednu knihovnu a k těm přibyla knihovna z vítězné obce ze soutěže Vesnice roku. Do komise byla vybrána zástupkyně Královéhradeckého kraje Ing. Mgr. Helena Fikarová, Mgr. Bohdana Hladíková z SVK HK, Jana Sehnalová, komisařka Vesnice roku a vedoucí knihovny ve Rtyni v Podkrkonoší, metodička z jičínské knihovny Helena Vejvarová a metodička z Rychnovska Miroslava Cvejnová.

Mezi nominované knihovny patřila knihovna z Batňovic (TU), Bystřice (JI), České Meziříčí (RK), Čistěves (HK), Heřmánkovice (NA) – knihovna z vítězné obce Vesnice roku – a Vysokov (NA). K vlastním návštěvám knihoven byl vypracován podrobný itinerář a metodička hodnotí.

V pondělí 4. července jsme začaly (byly jsme samé ženy ☺) návštěvou Obecní knihovny v Čistěvsi. Malá knihovna byla velice útulná, společnost milá a parčík a společenský sál s krásnými dřevorezbymi hned vedle. Tady jsem si poprvé pomyslela, že máme vítěze. ☺

Ve středu 13. července byla první na řadě Obecní knihovna Batňovice. Scénář se opakoval, milé přijetí, pěkné prostředí, spolupráce se školou, prezentace mnoha aktivit. Potom jsme vyrazily na Náchodsko. Letošní ročník krajského kola soutěže Vesnice roku vyhrály Heřmánkovice

a Obecní knihovna v Heřmánkovicích byla horkým kandidátem na vítězství mezi ostatními knihovnami. Tady jsem si uvědomila, že všechny nominované knihovny jsou hezké, uživatelsky přátelské a knihovnice spolu s obecním úřadem pracují v souladu a součinnosti. Poslední knihovna tento den byla Knihovna Jaroslava City ve Vysokově. Tady bylo na první pohled vidět, že se tu i hodně vyrábí. Další den byl za námi a budoucí rozhodování čím dál těžší.

Zleva: metodička jičínské knihovny Jana Jiříštová, ředitelka jičínské knihovny Jana Benešová, knihovnice z Bystřice Anna Martinková a místostarostka Bystřice Jana Dovolová

Zprava: místostarostka Bystřice Jana Dovolová a knihovnice z Bystřice Anna Martinková

Ve čtvrtek 14. července nás čekaly poslední dvě knihovny. Nejdříve jsme se vydaly do malé obce na Jičínsku. Knihovna Bystřice nás všechny okouzila: moderní multifunkční prostředí a knihovnice, která se knihovně věnuje už od raného věku. Poslední zastávkou byla Místní knihovna České Meziříčí. I tady je interiér po nedávné rekonstrukci funkční a moderní.

Nakonec jsme musely podle předem daných kritérií vyhodnotit všechny knihovny. Byl to velmi obtížný úkol.

Všechny přihlášené knihovny byly jedinečné, všechny pracují se svými čtenáři a zapojují se do komunitního života. A tak si jen mohu přát,

aby každý rok bylo tak těžké nejlepší knihovnu vybrat, protože všechny jsou skvělé. A za to jim patří velký dík a uznání.

Pozn. redakce:

V celostátní soutěži Knihovna roku se z našeho kraje nejlépe umístila Knihovna Bystřice, která na slavnostním setkání v Zrcadlové kapli v Klementinu získala diplom „Za vytvoření útulného prostoru knihovny a za inspirativní práci s malými čtenáři“. Byla jedna z osmi takto oceněných v rámci celé republiky. Gratulujeme!

Kontakt na autorku: vsknihovna@mestodobruska.cz

Knihovny současnosti 2022

Kateřina Hubertová

Druhý zářijový týden v Olomouci opět patřil knihovnám. Ve dnech 13. až 15. září 2022 se tam totiž konal již 30. ročník největší knihovnické konference v České republice – konference Knihovny současnosti 2022. Letos s podtitulem Knihovna a její role ve společnosti. Akce se uskutečnila pod záštitou MŠMT ČR, ministra kultury ČR Mgr. Martina Baxy a hejtmana Olomouckého kraje Ing. Josefa Suchánka, kteří konferenci slavnostně svými zdavicemi zahájili. Připojila se k nim i proděkanka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kde akce probíhala, předseda SDRUK¹⁾ (Sdružení knihoven ČR), které ji pořádalo, a rovněž Barbora Lison (současná ředitelka Městské knihovny v Brémách a designovaná prezidentka IFLA²⁾ na období 2021–2023), která byla vzácným a vítaným hostem.

Po zdavicích na této konferenci následuje tradiční bod programu, udělování medaile Zdenka Václava Tobolky. Zdeněk Václav Tobolka je považován za legendárního „otce zakladatele“ moderního českého knihovnictví, proto cena nese jeho jméno. Medaili uděluje Sdružení knihoven ČR a Nadace knihoven na základě návrhů členů SDRUK jedenkrát ročně u příležitosti konání konference Knihovny současnosti, a to ve dvou kategoriích: za významný přínos k rozvoji českého knihovnictví nebo za celoživotní práci v českém knihovnictví.³⁾ Do síně slávy byly tak uvedeny další čtyři osobnosti českého knihovnictví.

První den konference byl dále věnován zahraničním příspěvkům, které byly simultánně tlumočeny. Barbora Lison pohovořila o IFLA a podpoře globálního knihovnictví prostřednictvím partnerství a spolupráce. Spolupráci českých a německých knihoven se ve svém příspěvku

¹⁾ <https://sdruk.cz/>

²⁾ IFLA je mezinárodní nevládní a nekomerční organizace sdružující knihovnické svazy, spolky a instituce z celého světa a SKIP ČR je jejím členem. Více viz <https://ipk.nkp.cz/spolky-sdruzeni/ifla.htm>

³⁾ O ocenění viz <https://sdruk.cz/rubrika/medaile-z-v-tobolky/>, přehled všech nositelů ocenění najdete na <https://sdruk.cz/seznam-oceneny/>

věnovala Hella Klausner (viceprezidentka EBLIDA⁴⁾ pro roky 2021–2024). Zahraniční hosty dále doplnil Mohamed Boufarss, ředitel provozu knihovny House of Wisdom – Domu moudrosti ve Spojených arabských emirátech ve městě Šardžá (Sharjah), a Vidar Lund, prezident Norské asociace knihoven, člen Stálého výboru pro řízení sekce asociací knihoven v IFLA a ředitel veřejné knihovny Levanger v Norsku.

Středeční den byl tradičně věnován kratším příspěvkům v několika blocích, které spojovalo vždy téma. Účastníci si mohli vybírat z témat: Knihovny jako prostor, Knihovny a inkluze design, přístupnost knihoven, Knihovny a celorepublikové projekty, Není malých knihoven, Knihovny a vzdělávání s důrazem na mediální gramotnost, Knihovny a vzdělávání – Bojíte se? Zvládneme to! či Knihovny a demokracie. Součástí konference byly i přednášky zahraničních hostů, workshopy, konferenční bingo, nabídka knihovnických technik a pomůcek od sponzorů a další doprovodný program, společný zahajovací raut nevyjímaje.

Poslední den konference s názvem Milníky

a pilíře byl složen z velmi zajímavých bloků. Hned ráno proběhla moderovaná debata – Knihovnická ArtZóna, kterou s několika osobnostmi českého knihovnictví moderoval Saša Michailidis. Program pokračoval komponovaným pořadem, který účastníky seznámil s odkazem některých knihovnických osudů. Filozof Václav Bělohorský přednášel o krajině pléthokracie a lektorka programů kritického myšlení Irena Poláková se všem pokusila rozproudit myšlení. Na závěr proběhla debata na hraně kulatého stolu s přednášejícími, s programovým týmem závěrečného dne a se všemi, kteří se chtěli zapojit.

Konference se samozřejmě nemůže zúčastnit každý, kdo by chtěl. Pro ty, kteří to letos nestihli, budou všechny prezentace k dispozici na webu SDRUK.⁵⁾ Účastníci konference byli po covidové zkušenosti velmi vděční za to, že konference proběhla a že proběhla bez epidemických opatření. A i když doba není lehká, všichni odcházeli optimisticky naladěni a s důvěrou vyhlíží konferenci Knihovny současnosti 2023.

Kontakt na autorku: hubertova@knihovnahk.cz

⁴⁾ EBLIDA je nezávislá nevládní asociace evropských národních knihoven a informačních a dokumentačních sdružení a organizací a SKIP ČR je jejím členem. Více na <https://ipk.nkp.cz/spolky-sdruzeni/ebilda.htm>

⁵⁾ <https://sdruk.cz/tubrika/knihovny-soucasnosti/>

Ohlédnutí za knihovnickou dílnou v Jičíně

Jaroslava Fialová

Začátkem září jsme měly s kolegyní možnost opět se zúčastnit knihovnické dílny v Jičíně. Je to akce naprosto ojedinělá a v podání jičínské Knihovny Václava Čtvrťka také naprosto originální. Letos se konala již po pětadvacáté a měla motto **Komu se nelení, tomu se zelení.**

A zelenilo se! I letos byl program bohatý, přesně vyvážený, zábavný a inspirativní. K tomuto obecnému hodnocení je ještě třeba zmínit pohostinnost jičínských kolegyně v čele s paní ředitelkou: stůl byl stále plný sladkých i slaných doma

Zahájení

pečených dobrot, doplněný teplými i studenými nápoji a ovocem. V knihovně bylo zkrátka během besed, seminářů a workshopů milo a útulno jako doma v obýváku.

Letos se nás sešlo více než 50 knihovnic a knihovníků z celé republiky a během celé dílny bylo mnoho příležitostí popovídat si a vyměnit zkušenosti.

Již první prezentace byla skvělou ukázkou dobré praxe – kolegyně Jana Žárská z Místní knihovny Černilov nás seznámila s tím, jak pracuje s nejmenšími čtenáři, kteří obvykle ochutnávají knihy i ostatní pomůcky opravdu doslova. ☺

Poté dostala slovo Zlata Houšková a sobě vlastním originálním způsobem nás provedla všemi kompetencemi, které by měli děčkaři mít. Je jich opravdu hodně, a tak je prý problém vměstnat je do jediné tabulky.

Po obědě nám nadaná mladá kolegyně z Jičína Míša Sehnalová ukázala různé možnosti vytváření online besed a prozradila nám, jak lze úspěšně ovlivnit tvorbu doporučené literatury pro školní děti.

Jóga smíchu

Po lekci relaxační jógy smíchu a po večeri jsme ještě večer navštívili Valdštejnovo muzeum a mincovnu, kde každý účastník dostal možnost vyrazit si vlastní valdštejnský čtvrtolar. Příjemná průvodkyně nás vzala i do jičínské synagogy a židovské školy. V obnoveném objektu židovské školy bylo možné posedět v kavárně a ochutnat košer vína.

Druhý den dopoledne jsme si mohli vyzkoušet práci s nádherně ilustrovanými čtenářskými a vyprávěcími kartami pod odborným vedením autorky projektu paní doktorky Petry Bubeníkové. Tyto karty rozvíjejí čtenářskou gramotnost i fantazii dětí a lze je používat samostatně pro tvorbu příběhu nebo v doprovodu jakékoli knihy.

Odpoledne jsme vyjeli na literární výlet na Peckovsko. V kulturní části letošní jičínské knihovnické dílny se nám prolínaly dvě historické postavy – Albrecht z Valdštejna a Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic a na Pecece.

V městečku Pecka jsme si prohlédli místní kostel sv. Bartoloměje, v němž nás jičínská kolegyně Věra Trybenekrová seznámila s Kryštofem Harantem jakožto hudebním skladatelem. V tomto nádherně zdobeném chrámu jsme si vyslechli reprodukci jeho duchovních skladeb.

Synagoga

Na hradě Pecka nás přivítaly fanfáry, mladí sympatičtí průvodci nám vysvětlili, jak se tu proplétaly osudy Albrechta z Valdštejna a Kryštofa Haranta, a ukázali nám vtipným způsobem všechny hradní prostory. Pak následovala večere v hradní síni za doprovodu skupiny hudebníků, hrajících živě renesanční hudbu. Vrcholem večera byl koncert tohoto hudebního uskupení v rytířském sále hradu. Když koncert skončil, čekalo nás na ztmavlém nádvoří ještě překvapení – ohňová show – v podání již zmíněné jičínské děckařky Míši Sehnalové. Vystoupení bylo opravdu

STALO SE

profesionální a my jsme pochopili, že je to skrytá výzva pro další odbornou kompetenci pracovníků dětských oddělení. ☺

Třetí, poslední den za námi na dopoledne přišel psycholog a spisovatel pan doktor Jan Svoboda. V nabitém programu s námi probíral archetypy v pohádkách v návaznosti na lidské vztahy.

S přemírou dojmů i zážitků jsme se rozloučily a vyrazily s kolegyní k domovu.

Chtěly bychom celé jičínské knihovně za nádherný program poděkovat a už teď se těšíme na příští rok.

Kontakt na autorku: fialovaj@knihovna.brandysnl.cz

Knihovnice Urbanické brázdy navštívily kraj malíře Jana Zrzavého

Danuše Kolářová

Léto se přechouplo do své druhé poloviny a knihovnice mikroregionu Urbanická brázda se 11. srpna 2022 vypravily autobusem na plánovaný vzdělávací výlet do Havlíčkova Brodu. Proč právě

tam? Zaujala nás nová Krajská knihovna Vysočiny, nabízející komentované prohlídky i možnost vidět kraj malíře Jana Zrzavého. Proč právě letos? Tento rok je rokem, kdy my knihovnice MUB slavíme 15 let spolupráce knihoven regionu. Proč autobusem? Díky spolupráci s organizací Místní

OKÉNKO

akční plán vzdělávání II na území ORP Hradec Králové. V knihovně nás přivítala a provázela metodička Mgr. I. Brezovic a knihovník J. Bárta. Zhlédly jsme video o výstavbě knihovny i všech na oddělení a seznámily se s její činností. Spokojeny jsme poděkovaly a odešly na oběd a poté jsme pokračovaly v programu. Pověstnou třešnickou na dortu byla návštěva Okrouhlice, kde jsme viděly rodný dům malíře Jana Zrzavého, ale hlavně malý ateliér Na Skalce v Okrouhlici, který patří prasynovci malíře J. Zrzavého p. Langpaulovi. Už na nás čekal a zavolal si ještě předsedu Spolku pro záchranu rodného domu malíře Jana Zrzavého, kamaráda pana Šoupala. Očekávala nás i paní Marie Novotná, aktivní propagátorka činnosti spolku. Uvítání bylo velmi přátelské a

informace o spolužití s malířem a vše od narození přes vznik jména Zrzavý až do posledních chvil malíře Zrzavého byly vyčerpávající. Zapálený průvodce nás provedl jak ateliérem, tak i životem malíře a dozvěděly jsme se i mnoho o jeho tvorbě. Promítnutí videa jen umocnilo kulturní zážitky. Ovšem nejen informacemi je živ člověk, a tak štrůdl, který nám upekla paní Novotná, neměl chybu. Rozloučily jsme se, poděkovaly a popřály hodně štěstí v činnosti. Obohaceny o nové zážitky jsme se vydaly na zpáteční cestu. Exkurze se vydařila po všech stránkách, a proto nezbyvá než poděkovat všem, kdo se zúčastnili jak přípravy, tak náplně celého dne.

Kontakt na autorku: knihovnadobrenice@seznam.cz

Erasmus v polských knihovnách v Opolí a ve Vratislavi – 2. část

Agnieszka Ewa Lamr, Iva Petrásková, Lenka Špátová, Marie Štyndlová

V minulém čísle jsme psali o stáži ve Vratislavi, na kterou jsme vyrazili díky programu Erasmus+. To ale nebylo zdaleka vše. Naše další stáž v rámci tohoto programu směřovala do knihovny v Opolí.

Zážitky Agnieszky Lamr: „9. až 13. května 2022 jsme strávily na stáži v Krajské veřejné knihovně E. Smołki v Opolí (Wojewódzka Biblioteka Publicznej im. E. Smołki w Opolu). Pobyt v knihovně v Opolí považuji za přínosný od prvního do posledního dne, a to hlavně díky naší koordinátorce Mgr. Joanně Zakrawacz, která pro nás zorganizovala všechna setkání. A proto jsme se také v první řadě seznámily s oddělením metodiky, kde paní Joanna pracuje. V kompetenci tohoto pracoviště je obsluha 73 knihoven v kraji.

V oddělení pracuje šest zaměstnanců, každý má ve své péči dva okresy¹⁾. Každý metodik dvakrát do roka navštěvuje své knihovny. Za čtvrtletí má 10–12 výjezdů. Používá veřejnou dopravu (vlak a autobus) anebo služební auto s řidičem. V průběhu návštěvy knihovny metodik prohlídne dokumenty, deníky knihovny a píše doporučení, která bude kontrolovat při další návštěvě. Zaměstnanci tohoto oddělení se zúčastňují i setkání se zřizovateli knihoven. Oddělení pořádá vzdělávací akce pro knihovníky z kraje (302 knihoven). Jedna zaměstnankyně se kromě svých dvou okresů stará o speciální skupiny uživatelů (hendikepovaní, důchodci, nevidomí, neslyšící...) ve všech knihovnách. Oddělení zprostředkovává půjčování výstav, které byly pořádány v Krajské knihovně v Opolí, do knihoven v Opolském kraji. Jednou za dva roky probíhá průzkum vzdělávacích potřeb, který je využíván při psaní žádostí

¹⁾ Polsky: powiaty

o vzdělávací akce. Vzdělávací akce jsou financovány z vlastních prostředků knihovny nebo společně s jinými knihovnami kraje. Každý rok pořádají kurz pro nové zaměstnance knihoven. Maximální počet účastníků je 15. Školení probíhá od října do dubna dvakrát v měsíci. Jednodenní výuka trvá 4,5 hodiny. Letos se budou pořádat následující školení: kontroverzní témata pro děti a mládež, autorský zákon, psaní žádostí na ministerstvo kultury. Další přínosnou částí naší návštěvy byla účast na oslavě 70. výročí SBP Okręg Opolski (Sdružení knihovníků polských, opolský oddíl), která proběhla 10. 5. 2022 na zahradě WBP ve stanu. Akce se konala v rámci Týdne knihoven.

Poslední den stáže v Opolí bylo stínování na pracovišti v oddělení digitalizace, které je součástí IT oddělení a spadá přímo pod útvar ředitele. V tomto oddělení pracuje pět zaměstnanců, dva jsou informatici a tři zaměstnanci digitální knihovny. Oddělení se nachází ve třetím patře ve dvou spojených místnostech s počítači a skenery. Skenery byly koupeny s pomocí státní dotace. Knihovna vlastní skener Scan Master 2, skener Metis a ploché skenery Avison a trezor pro staré tisky. Skenováním se zabývají dvě osoby, které kontrolují skeny s originálem a pak v programu FineReader OCR připravují dokumenty pro redaktora digitální knihovny (rozřiznutí, rozpoznávání strany a obrázků, výběr jazyků). Jeden zaměstnanec pracuje jako redaktor Opolské Biblioteki Cyfrowej²⁾ <https://obc.opole.pl/dlibra?language=pl>. WBK používá program dLibra stejně jako Univerzitní knihovna ve Vratislavi. Redaktor kontroluje skeny podruhé, vkládá oskenované dokumenty do digitální knihovny ve formátu PDF a vyplňuje informace o jednotce s pomocí deskriptorů. Dalším krokem je kontrola opisů v knihovnickém katalogu SOWA. Pak už vedoucí oddělení provádí archivaci dokumentu a zasílá ho na server. Opolská digitální knihovna skenuje lokální časopis NTO, staré tisky před konzervací, mapy, grafiky, pohlednice

²⁾ digitální

a regionální literaturu. Volně už je na internetu dostupná literatura do roku 1953. Knihovna tvoří konsorcium a spolupracuje s jinými kulturními institucemi, které mohou přispívat svým fondem do digitální knihovny. Ty mohou skenovat samy anebo používat skenery WBP. S kolegyněmi jsme si mohly vyzkoušet skenování knížky a její následnou přípravu v programu FineReader OCR. Pak ji redaktorka digitální knihovny přidala na webovou stránku.“

Hlavní budova krajské knihovny v Opolí

Kolegyně I. Petrásková a L. Špásová sledovaly fungování oddělení akvizice a katalogizace: „Krajská knihovna v Opolí nemá právo povinného výtisku. Veškeré publikace knihovna nakupuje, získává darem nebo výměnou. Dalším zdrojem akvizicí jsou aukce, antikvariáty, dary,

meziknihovní a mezinárodní výměna. Finance na nákup knih získává knihovna z dotací ministerstva kultury a kraje. Knihovna objednává nové publikace i elektronické publikace (CD) na portálech s nejvyšším slevovým rabatem (velkododavatelé). Po dodání do knihovny zkontrolují obsah dodávky s fakturou. Fakturu předají do účtárny k zaplacení. Knihovna nakupuje naučnou literaturu i beletrii. Regionální literatura (bez povinného výtisku) zahrnuje oblast Opole. Na webových stránkách má knihovna formulář Dokoupení titulu. Po koupi audiopublikace (CD – mluvené slovo) ji mohou hned zpřístupnit čtenáři. Neperiodické publikace zpracovávají podle celonárodního katalogu NUKAT (Národní univerzální centrální katalog) v knihovnickém systému MARC 21. Pracovníci oddělení zpracovávají knihu jako celek (katalogizace – předmětová hesla – MDT). Používají sdílenou katalogizaci z katalogu NUKAT.

V rámci akvizice se knihovna v Opolí neliší od SVK HK. V oblasti zpracování fondu – jmenná a věcná katalogizace – jsou naše záznamy zpracovány v MARC 21 a podle knihovnických pravidel RDA, které byly zavedeny v roce 2015. V ČR podle autorského práva musíme po zakoupení audiopublikace dodržet čekací dobu, než ji zpřístupníme čtenáři. Stáž v knihovně v Opolí pro nás byla přínosná v tom, že jsme přímo na pracovišti viděly práci a postupy, které nás zajímaly.“

Marii Štyndlovou zaujala knihovna v Opolí hlavně z hlediska vzdělávání uživatelů a reakce knihovny na příchod ukrajinských uprchlíků.

„Jedna z částí práce na informačně-bibliografickém oddělení je právě vzdělávání. Vedle klasických exkurzí a lekcí typu „jak hledat v katalogu a dalších zdrojích knihovny“ nabízí školám lekce v angličtině. Jsou zaměřeny např. na zemi či město (I love New York, I love Scotland...) nebo na spisovatele (William Shakespeare, Agatha Christie, J. R. R. Tolkien...). Lekce I love London jsem se dokonce zúčastnila. Připomněla jsem si, co jsem o tomto městě znala, a získala jsem i informace nové.“

V Rakouské knihovně také nabízejí širokou škálu lekcí, které studentům přibližují německy mluvící země, jejich svátky, významné osobnosti atp. Jsou ve formě multimediálních přednášek, workshopů či vzdělávacích filmových projekcí. Část z nich je v němčině. Podmínkou účasti je registrace v knihovně. V době pandemie koronaviru nahráli některé lekce na video a poskytovali je školám online.

V rámci vzdělávání uživatelů mě mimo množství nabízených výstav, koncertů, besed a přednášek zaujaly jazykové konverzace, které probíhají v Rakouské knihovně a Knihovně cizích jazyků. Čtenáři se mohou zlepšovat např. v angličtině, němčině, francouzštině, španělštině, turečtině i v češtině. Tyto konverzace jsou bezplatné. Lektori jsou dobrovolníci. Nejedná se o pedagogii, ale z podstatné části o rodilé mluvčí. V pandemii se tyto lekce přesunuly do online prostoru a některé tak stále přetrvávají.

Co se týká ukrajinské krize, zareagovala knihovna velmi rychle. Vedle nákupů knížek v ukrajinštině (zejména pro děti) hned druhý týden od vypuknutí války a příjezdu uprchlíků začali organizovat lekce polštiny pro Ukrajince. Lektori jsou opět z řad dobrovolníků. Nyní mají 19 uzavřených skupin, které se setkávají na různých místech v krajské, ale i městské knihovně, jejíž novou hlavní budovu jsme si během našeho pobytu v Opolí také prohlédli. Při prohlídce polygrafického oddělení krajské knihovny zrovna tiskli informační brožurku o opolských kulturních institucích pro Ukrajince. Využili k tomu svoje vysokorychlostní profesionální tiskové zařízení.“

Přestože byly obě knihovny svým profilem od sebe odlišné, zkušeností, které jsme v nich získaly, budou pro naši práci v SVK HK velkou inspirací.

Kontakt na autorky: agnieszka.lamr@svkhk.cz, marie.styndlova@svkhk.cz, iva.petraskova@svkhk.cz, lenka.spatova@svkhk.cz

Evropský Karibik a jeho knihovny

Vanda Vaníčková

„Chci jet někam, kam můžem i s opatřeními a je tam teplo.“ Pandemická situace značně zúžila preference cestovatelských plánů do zahraničí. Tak se na základě uvedeného požadavku stalo, že volba padla na Kanárské ostrovy, občas nazývané evropský Karibik. A nejednou. Staly se mým místem číslo jedna pro odpočinek, práci, turistiku a odpojení se od častého českého „vše je problém“ a „včera bylo pozdě“.

Knihovnickému světu vládne na Kanárských ostrovech projekt **BICA (Biblioteca de Canarias)**,¹⁾ sdružující různé druhy knihoven (městské, ostrovní, státní, neveřejné, vládní i specializovaná a výzkumná pracoviště). Funguje od roku 2009 s cílem propojit všechny knihovny, soustředit pro čtenáře informace na jednom místě a v neposlední řadě koordinovat financování knihoven po celém souostroví. Všechny zapojené knihovny jsou vážně propojeným systémem, mají například jeden katalog a registrovaným návštěvníkům stačí jedna karta pro výpůjčku ve kterémkoli zapojeném místě. Další výhodou spatřují knihovny i návštěvníci v možnosti vytvářet a sdílet zajímavé odkazy na bibliografie či navrhnout online tituly pro nákup knih do poboček napříč ostrovy. Z aktivit projektu zdůrazním digitální okénko. Zapojené knihovny nabízejí uživatelům kromě sdíleného online katalogu i obdobný výběr na poli digitálních knih, a to včetně provozování virtuálních čtenářských klubů. Možná někomu vytane na mysli, že na čtení je krásné následné sdílení, a to nejlépe naživo. Na druhou stranu i po zkušenostech za času koronaviru online varianta sdílení čtenářských zážitků není, myslím, vůbec špatným nápadem a inspirací. Do třetice digitálních katalogů poskytuje BICA i audiovizuální

platformu s velkým množstvím filmů, dokumentů či seriálů pestrých žánrů pro různé cílové skupiny. Vše je po registraci v jakékoli zapojené knihovně zdarma. Takový „Netflix knihoven“.

Knihovna ve městě Puerto de la Cruz

Pomyslnou královnou BICA systému je **Ústřední městská knihovna**, nacházející se v hlavním městě Tenerife Santa Cruz de Tenerife.

Přestože jsme na Tenerife, největším z Kanárských ostrovů, obklopeni španělskými nápisy, knihovnu zde najdeme i anglickou. Respektive na **The English Library Tenerife**²⁾ lákají ve velkém nejrůznější internetové stránky popisující turistické zajímavosti ostrova. Knihovna hrdě připomíná anglickou ostrovní stopu například historkou o válečném zranění známého admirála Nelsona. V bitvě na Tenerife přišel v roce 1797 během boje o pravou paži, i přesto byl schopen zotavit se a o rok později porazit Napoleona v bitvě na Nilu. Vezmeme-li to trochu cyničtěji, ale stále na základě reálií – Britové byli a stále jsou jednou z nejpočetnějších komunit ostrova, tak proč by tu neměli svou knihovnu s anglicky psanou literaturou.

¹⁾ Odkaz na webových stránkách sítě knihoven: <https://www.biblioteca.decanarias.org/>

²⁾ Webové stránky The English Library Tenerife: <https://englishlibrarytenerife.org/>

Interiér knihovny v Puerto de la Cruz

Závěr článku byl v mých představách před samotným psaním místem pro výčet literárních skvostů, které jsou s Kanárskými ostrovy spojené nebo se na nich odehrává jejich děj. Bohužel ten poutavý výčet nenabízí tolik položek, kolik bych si pro efekt přála. Nieméně – ostrovy jsou často uváděny jako oblíbené místo a inspirace Agathy Christie (zase ta Británie...). Filmaři na Tenerife například našli to pravé panorama pro filmy *Hněv Titánů*, *Moby Dick* nebo jeden z mých oblíbených dílů série *Rychle a zběsile*. A v neposlední řadě Tenerife poskytlo příjemné prostředí pro uskutečnění jednoho netradičního rozhovoru, který proběhl i českým knihovnickým tiskem. :) (Pozn. autorky:

Když se Vanda zeptá Vandy, roč. 32, 2022.)

Statistické okénko:

Tenerife (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tenerife>):

- **rozloha:** 2 034 km²
- **počet obyvatel:** 904 713
- **hlavní město provincie:** Santa Cruz de Tenerife
- **úřední jazyk:** španělština
- **vlajka ostrova:** ondřejský kříž (najdeme například i na vlajkách Skotska, Amsterdamu, Rio de Janeiro či Kunčic pod Ondřejníkem)

Kanárské ostrovy (https://cs.wikipedia.org/wiki/Kan%C3%A1rsk%C3%A9_ostrovy):

- **rozloha:** 7 447 km²
- **počet obyvatel:** 2 175 952
- **velká města:** La Laguna; **hlavní město** (středověk): Las Palmas de Gran Canaria, Santa Cruz de Tenerife
- **počet ostrovů:** sedm hlavních (Tenerife, Fuerteventura, Gran Canaria, Lanzarote, La Palma, La Gomera, El Hierro) a několik menších
- **státní zřízení:** autonomní společenství Španělska

Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

Miroslava Cvejnová – posila redakční rady z Dobrušky

Petra Řoutilová

Možná jste si někteří všimli, že v polovině letošního roku se nám rozrostla redakční rada zpravodaje o novou posilu. Tou posilou je Mirka Cvejnová, metodička z Městské knihovny v Dobrušce. A jako každá nová „duše“ zpravodaje ani ona neunikne obvyklým otázkám. ☺

Mirko, ty se v knihovnickém světě pohybuješ už dlouho, ale přece jenom tě poprosím o pár vět o tobě.

Za svůj život jsem zastávala několik různých pracovních pozic, až jsem v roce 2005 po mateřské dovolené nastoupila na zkrácený úvazek do Městské knihovny v Dobrušce. Rychnovská knihovna potřebovala mít ve

středisku Dobruška, které tehdy obsluhovalo 18 knihoven, svého zaměstnance.

Jaká knížka je v těchto dnech na tvém nočním stolku?

Momentálně mám na nočním stolku několik knih, kterými občas listuju před spaním: 365 důvodů k úsměvu, Žádná setkání nejsou náhodná, Pusheen: Já košíška a rozečtený thriller od T. M. Logana Věř mi.

Máš oblíbeného knižního hrdinu nebo oblíbenou knížku?

Mám. Je to jednoznačně už od studentských let Malý princ od Antoina de Saint-Exupéryho.

O čem by měla být knížka, jejíž děj bys chtěla prožít?

Ráda bych se podívala do historie, asi nejvíce mě láká starověký Egypt.

Jaká je tvá první knihovnická vzpomínka (první nebo zajímavé setkání s knihovnou)?

Asi v 6. třídě základní školy jsem chodila i do školní knihovny. Víc než týden jsem žila ve strašlivém strachu v domnění, že jsem jednu z vypůjčených knih ztratila, protože jsem ji nemohla nikde najít. Když jsem se odvážila jít do knihovny se příznat, kniha byla nějakým kouzlem už vrácená. ☺

Co tě v knihovně nejvíce baví?

„Moje“ knihovnice z obecních knihoven. Mám je všechny moc ráda a vážím si jich. Myslí, že není nikdo, s kým bych si „nesedla“.

Jak si poradíš s tzv. „otravným“ čtenářem, případně kolegou?

Snažím se ho vzít takového, jaký je, i když někdy to chvíli zpracovávám. Zastávám názor, že co mi vadí, je můj problém. S úsměvem to jde samozřejmě vždýcky líp. ☺

Mirka Cvejnová

Co tě zaručeně naštvě?

Negace a škarohlídství.

Čím děláš nejčastěji radost svým blízkým?

Doufám, že tím, že jsem tu pro ně. A když něco dobrého uvařím nebo upeču, nemá to chybu. ☺

Napadl by tě oblíbený citát na závěr?

Stáváš se navždy zodpovědným za to, co k sobě připoutal. (Antoine de Saint-Exupéry)

Mirko, děkuji ti za odpovědi na otázky a hlavně za to, že ses přidala mezi nás. Myslí, že nejsem sama, kdo se těší na tvé nápady a články.

Kontakt na autorku: petra.routilova@svkhk.cz

Adéla Bašová

Vanda Vaničková

Častolovickou knihovnu má nyní pod palcem knihovnice, pro kterou to sice byl nečekaný „plán B“, ale o to více si výzvu v podobě knihovnické profese vychutnává. A jestli má raději kočky nebo psy? Přečtete si rozhovor a dozvíte se...

Častolovice – první, co mi naskočí, je zámek a dobré vlakové spojení z Hradce Králové. Co znamenají pro vás?

Pro mě Častolovice znamenají domov. Bydlím tu od narození. Mám velmi ráda okolní krajinu, kde čerpám nápady a inspiraci pro svou vlastní tvorbu. Zámek je samozřejmě dominantou Častolovic, ale je tu k vidění či návštěvě více zajímavých míst. Musím zmínit např. barokní kostel sv. Víta, Galerii Antonína Hudečka či Muzeum Častolovicka. Galerii i muzeum je možné navštívit v letních měsících nebo po dohodě.

Čím začal příběh „Adéla Bašová, knihovnice v Častolovicích“?

Když jsem v roce 2020 dokončila Střední školu vizuální tvorby v HK a složila maturitu, chtěla jsem pokračovat studiem grafiky na vysoké škole. Bohužel jsem nebyla přijata. Začala jsem hledat vhodné zaměstnání. V té době byl covid-19, takže podmínky pro hledání byly ztíženy. Naskytla se – pro mě velká výzva – práce knihovnice v Místní knihovně Častolovice. Moc jsem se nerozmyslela, zkusila štěstí a zadařilo se. Do oboru knihovnictví jsem se postupně zapracovávala a netušila jsem, jak je tato práce všestranná. Pro zvýšení odbornosti jsem absolvovala knihovnický kurz v SVK HK. Navíc do mé náplně práce patří i propagační práce, správa webových stránek, grafické práce pro městy a jsem zodpovědná za přípravu a vydávání čtvrtletníku Zdroj.

Adéla Bašová

Zůstaneme-li u literární terminologie, jak chcete příběh knihovny dál psát?

Ráda bych navázala na práci bývalých kolegyně. V knihovně se v minulosti hojně pořádaly výstavy na různá témata, besedy se zajímavými osobnostmi, přednášky a další akce pro děti i dospělé. Jelikož v nové knihovně jsou lepší prostory pro podobné akce, budu v těchto činnostech určitě pokračovat. Především bych se ráda zaměřila na dětské čtenáře, jelikož ti nám v knihovně chybějí. Ať už to budou různé výtvarné dílničky, nebo čtení pohádek, či bližší seznamování se s knížkami.

Máte s knihovnou nějaký plán v dlouhodobějším horizontu?

Jeden plán do budoucna už máme s městysem rozjednaný – informační centrum v knihovně. Realizace by měla být v příštím roce. Zatím probíhají přípravy a s pomocí schválené dotace

zajistíme i vybavení. Naše obec je opravdu zajímavé místo, které si zaslouží pozornost. Přece jen jsme „bránou do Orlických hor“. Doufáme, že tímto krokem přilákáme více turistů. Další nápa- dy se rodí postupně...

Letošní téma regionální knihovnické kampaně je vzdělávání. Jak vy osobně vnímáte propojení vzdělávání a knihoven?

Vnímám to jako velice dobrý krok ke spojení běžného života s narůstajícími nároky na všeobecnou informovanost. V této době už nejde pouze o půjčování knih, jako tomu bylo dříve. Přece jen se lidé dnes chtějí naučit spoustě nových věcí, a nemají možnost docházet do škol a institucí, a tak navštěvují knihovny, které nabízejí vzdělávání. U nás v knihovně máme již několikátý běh univerzity třetího věku pro seniory. Je opravdu vidět, že si lidé dále chtějí upevňovat a doplňovat své vědomosti. Zejména senioři oceňují tento způsob vzdělávání, hlavně proto, že nemusejí nikam dojíždět. Navíc toto setkávání podporuje i společenský život.

Tereza Michelová

Vanda Vaníčková

Létající Tereza létá tam a zpět. Takhle to sice ve známém seriálu nebylo, ale mohlo by. Kdyby Václav Vorlíček točil příběh o vedoucí vambercké knihovny, ani by nepotřeboval meteorit a kouzelné květiny. Létá a s lehkostí poletuje mezi obory i bez nich.

Strávila byste Pět neděl v balóně? Jistě tušíte, proč taková netradiční otázka hned na začátek.

Hezká otázka na úvod. :) Můj manžel je pilotem balónu a už jsem se v oblacích párkrát ocitla. Ten pocit klidu a svobody je velmi návykový a jsem pro každé dobrodružství. Ale spíš se obávám, že by nikdo těch pět neděl nevydržel se mnou.

Nedávno proběhly maturity – jakou knížku a proč byste ráda viděla mezi povinnou četbou?

Mnoho knížek, které mě napadají, je již zahrnuto mezi povinnou četbu. Já osobně bych zůstala u klasiky a řekla Oscar Wilde – Jak je důležité mít Filipa. Pro mě je to srdeční záležitost a má v mém srdci své speciální místo. Kniha, respektive divadelní hra, je naprostým skvostem ve sbírce suchého britského humoru: co stránka, to vtip. Pro tento styl humoru mám zkrátka slabost.

Závěrem jedna neknihovnická otázka – co vám dělá radost ve volném čase?

Nejraději trávím čas s rodinou a přáteli – ať už to jsou výlety po České republice, hraní deskovek, nebo jen tak posedět a popovídat. Dále se věnuji kresbě, fotografování a pěstování pokojových rostlin. Asi nemusím připomínat, že mám ráda knížky. Největší radost mi dělá moje kočička jménem Bída.

Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

Tereza Michelová

V knihovnickém světě působíte jako vedoucí knihovny ve Vamberku. Jaká byla cesta k tomuto cíli?

Stala jsem se vedoucí knihovny teprve nedávno a nemohu říct, že by to kdy bylo mým cílem. Před několika lety jsme se přestěhovali s rodinou z Olomouce do Vamberka, právě kvůli manželovu snu o létání. Tak trochu souhrou okolností jsem se dostala k práci v knihovně a prostě se zamilovala. :) Už víckrát v životě si mě zajímavé věci prostě „našly“. Ne že bych se nechala jen tak unášet, ale spíše občas přijímám výzvy, které se objeví. Jsem nyní úplně ponořená v oboru a doslova se kochám jeho pestrostí. Jako knihovnice z malé knihovny prostě děláte úplně všechno a v tom je to kouzlo.

Ukázala vám práce v knihovně, že je to povolání v nějakém smyslu jiné, než jste myslela?

Ta pestrost a šíře záběru je velická. Než jsem do oboru vstoupila, neuměla jsem ji odhadnout. Ale tím, že jsem vždy pracovala ve službách nebo vzdělávacích institucích, tak to zase nebylo takové překvapení. Případám si trochu jako ve zlatém dole... stále kopete, často musíte odházet spoustu nezajímavého materiálu, ale pak narazíte na zlatou žílu, a to vám dodá novou energii do žil.

Pokud by to bylo možné, kterou věc byste ze své náplně práce vyškrtla? A čím ji nahradila?

Asi nikoho nepřekvapím, kdybych se obešla bez některé zatěžující administrativy, ale jsem šanono- vý maniak, takže i v tom si najdu svoje. Nicméně bych měla ráda více času na setkávání s kolegy z oboru. Můj sen by byl udělat si okružní jízdu po knihovnách a pak z toho vytěžit to nejlepší.

Téma letošní regionální knihovnické kampaně je vzdělávání. Máte k němu v knihovně blízko?

Kdyby to šlo, jezdila bych po konferencích, workshopech a kurzech prakticky neustále. Vystudovala jsem rekreologii v Olomouci a mým oborem byla ponejvíc zážitková pedagogika. Několik let jsem pracovala jako lektor zážitkových projektů nebo ve vzdělávání dospělých. Tam si nemůžete dovolit ustrnout, protože potkáváte lidi různých zaměření. Dostala jsem se

i do korporátních vod a stále bylo potřeba se učit něco nového. Prakticky se z toho stala moje droga. :) Druhým důvodem pro moji chuť se vzdělávat je jistá zodpovědnost k oboru. Jak jsem řekla, nejsem vystudovaná knihovnice, a to může být spoustou „pravověrných“ knihovníků bráno jako hendikep. Ano, jsem tak trochu „rychloukvaška“, ale právě proto chci obor zvládnout, co nejlépe dokážu. Mám štěstí na lidi, kteří dovedou poradit a jsou v praxi děle.

K jakým tématům a akcím má „blízko“ vambercká knihovna?

Jsem malinký kolektiv, a tak se snažíme se příliš nerozkročit, abychom vše ukočírovali. Díky kolegyni Marcelce Poláčkové máme silnou základnu studentů univerzity třetího věku, to jsou naši skalní návštěvníci. Nejen pro ně chystáme např. druhé kolo vzdělávacích seminářů Jak na chytrý telefon a tablet s Nadací Vodafone. Dlouhodobě se daří budovat dobré vztahy s místní školou, učitelé nás sami kontaktují. Co bych vy- píchla, byly dětské vernisáže pro naši MŠ. Vystavili jsme v celé knihovně práce dětí a pak se u nás vystříдалo všech šest oddělení MŠ, stříhali jsme slavnostní pásku, přijíjeli z opravdových skleniček, poslouchali hudbu jako na běžné vernisáži. Pro starší děti jsme na konci školního roku připravili streetartový workshop¹⁾. Odpoledne dopadlo výborně a mnohým dětem ukázalo, že nejsme jen ten dům, kde dostanou povinnou četbu.

A blízkost do třetice – co je blízko vám, když odmyslíme práci? Co vás baví?

S malým dítětem na prvním stupni ZŠ a man- želem „v luftě“ toho času moc nezbyvá. Ráda bych si častěji poseděla s knížkou u kávy. Jsem vůbec takový kavárenský povaleč. Nicméně i z dob studií a dětství zůstala chuť ke sportu. Ať už je to lyžování, nebo inline bruslení a nově můžu doporučit wakeboarding nebo surfování. A třetíčkou na dortu je cestování, nejlépe s přáteli, třeba jen pod stan, ale ven ze zajatých kolejí. Jen s tím nejde dohromady má nechuť k balení. :) Kontakt na autorku: VandaV@seznam.cz

¹⁾ Důkaz místo slibů. Sama paní Michelová napsala do tohoto čísla zpravodaje článek o workshopu – Street art v knihovně. Přečíst si jej můžete v rubrice Zaujalo nás.

Počátky Biskupské knihovny Biskupství královéhradeckého před více než dvěma sty lety...

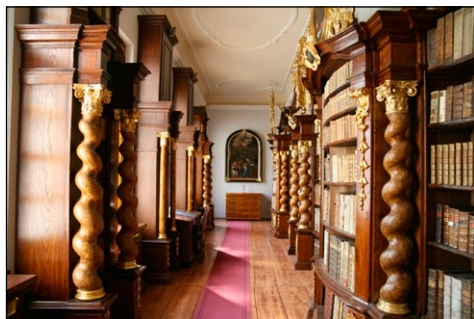
Zdeněk Zahradník

V letošním roce 2022 si připomíná Biskupská knihovna Biskupství královéhradeckého v Hradci Králové 210. výročí svého založení.

Vznik knihovny se váže k osobě 15. královéhradeckého biskupa a později 2. olomouckého arcibiskupa Marii Tadeáše Trautmannsdorff-Weinsberga, který byl biskupem v Hradci Králové jmenován v roce 1794. V roce 1811 byl pak metropolitní kapitulou u sv. Václava v Olomouci zvolen arcibiskupem olomouckým, a proto rezignoval na post na biskupství královéhradeckém. Při odchodu na nové působiště daroval zdejšímu biskupství svou rozsáhlou soukromou knihovnu, aby tím přispěl kromě jiného k prohlubování vzdělání jak duchovních správců, tak studentů jím založeného teologického institutu.

O daru je sepsán podrobný předávací protokol se soupisem knih, který zahrnuje 3222 jednotek a je datován k 31. březnu 1812. Kromě dárce, který se zde podepsal již jako zvolený olomoucký arcibiskup, kapitolu při chrámu sv. Ducha zastupoval její děkan František Wurda a kanovník arcijáhen, známý malíř vedut a kartograf Jan Venuto. Jedním ze svědků byl i profesor dogmatiky Vincent Weber, který se stal prvním správcem knihovny.

Knihovna byla po několika letech umístěna v prvním patře biskupské rezidence, jak dokládá její inventář a popis z roku 1821. Zařízení knihovny sestávalo ze sedmi knižních regálůvých skříní z tvrdého dřeva s architektonicky iónskými sloupy a dvou menších regálů, v nichž bylo uloženo výše zmiňovaných 3222 svazků různého formátu a obsahu. Kromě toho měly být v prostoru knihovny dva obrazy s pozlaceným rámcem a řezbami, stůl z měkkého dřeva

se zásuvkou, 143 mědirytin s portréty papežů a osm mědirytin panovníků. O obrazech a mědirytinách soupis žádné bližší údaje neuvádí. Další část knihovny se v té době nacházela v kapli sv. Karla Boromejského, ve skříních, které údajně byly rovněž z tvrdého dřeva s iónskými sloupy.

Knihovna biskupa Trautmannsdorfa ale nebyla první knihovnou ve zdejší církvi středí, které obecně disponovalo dostatečným počtem osob znalých čtení (i psaní) a současně knihy nutně potřebovalo pro naplňování svého hlavního poslání. Proto jsou i v Hradci Králové doloženy pokusy o založení různých knihoven, případně soustředění určitých knihovních souborů.

Jako příklad lze uvést činnost zdejšího literátského bratrstva při chrámu sv. Ducha, které od počátku 16. století postupně shromáždilo vzácný soubor hudebních rukopisů, z nichž mnohé jsou unikátním dokladem hudebním, některé pak příkladem vynikající úrovně iluminátorského a knihařského umění.

Pravděpodobně nejnámější je tzv. Franusův kancionál (Codex Franus) z roku 1505, jehož donátorem byl Jan Franus, hradecký měšťan, soukeník, od roku 1489 konšel a od r. 1503 purkmistr města. Činnost bratrstva byla v roce 1784

nařízením Josefa II. zakázána a několik rukopisů je dnes uloženo v Muzeu východních Čech v Hradci Králové.

Konfesně, organizačně i účelově odlišné bylo působení jezuitského řádu, přesněji řečeno Tovaryšstva Ježíšova. Řád se od svého založení v r. 1534 soustřeďoval především na pastorační a misijní činnost a na oblast vědy a vzdělávání. Proto je více než pochopitelný jeho velmi pozitivní vztah ke knihám, což se projevovalo kromě jiného v tom, že v naprosté většině svých působišť zakládali jezuité nějaké formy knihoven, nebo alespoň vytvářeli rozsáhlé knihovní soubory. V českých zemích se řád zásadním způsobem zapojil do rozsáhlé rekatolizace po bitvě na Bílé hoře v r. 1620.

Do Hradce Králové přišli jezuité v roce 1632. I zde založili knihovnu, byť přesné datum jejího počátku neznáme. Naopak víme, že v roce 1639 při závěrečné fázi třicetileté války utrpěla určité škody v důsledku obsazení města vojskem generála Bannera.

Po válce v roce 1671 zahájili jezuité stavbu koleje, v níž byla již v roce 1704 prokazatelně umístěna řádová knihovna. Ta byla spravována podle vzoru pražské jezuitské knihovny v Klementinu a její fond byl tříděn podle praktických potřeb působení jezuitského řádu. Pro knihovnu byl veden katalog, jehož opis z r. 1774, tedy již po zrušení řádu v roce předechozím, je zachován. Knihovna v roce 1777 připadla královéhradeckému biskupskému semináři a podle předávacího protokolu čítala 2937 svazků. Nebyl to kompletní soubor, některé knihy zůstaly ve fondech tehdy založené veřejné c. k. Universitní knihovny.

Na příchod jezuitů do Hradce Králové navazovalo časově i založení královéhradeckého biskupství v roce 1664. Jedním z důležitých úkolů, které stály i před zdejšími biskupstvími, byla otázka výchovy a vzdělávání kléru ve smyslu závěrů tridentského koncilu. To měly v jednotlivých biskupstvích zajišťovat nově zřizované kněžské semináře.

V Hradci Králové se rozhodl zřídit takový seminář biskup Becker v areálu bývalého

purkrabství, který byl původně určen pro výstavbu biskupské rezidence. Adaptace purkrabské budovy začala roku 1709, kdy byl vysvěcen i základní kámen k seminárnímu kostelu sv. Jana Nepomuckého. Seminář byl dostavěn a připraven zahájit svůj provoz za biskupa Jana Adama Vratislava z Mitrovic v roce 1714, v následujícím roce bylo do semináře přijato prvních šest vikaristů.

Zdejší seminář působil v letech 1714–1802 coby kněžský dům, kde po skončení studia v generálních seminářích museli alumní ještě jeden až dva roky pobývat. I zde byly důrazně vedeny k četbě. Lze oprávněně předpokládat, že statuty seminářů doporučená literatura zde byla pro seminaristy k dispozici a že tvořila jakousi knihovnu. Biskupové byli též povinni sestavit seznam doporučených knih a poslat ho ke schválení ke dvoru. Panovník vydal 17. ledna 1789 seznam schválených knih pro semináře. Tyto knihy, pokud nebyly k dispozici v seminářích, měla podle svých možností rozeslat pražská univerzitní knihovna.

V roce 1802 došlo k obnovení královéhradeckého semináře a byla založena i nová knihovna, která v následujícím roce převzala fond původního kněžského domu, který se stal základem pro nově vzniklou seminární bibliotéku. Ta byla posléze doplňována zápůjčkami a dary (odkazy) profesorů teologie a od r. 1814 byly knihy nakupovány i z příspěvků, které byli povinni hradit každoročně všichni bohoslovci. V témže roce došlo k velkému požáru, který zasáhl a poničil část fondu knihovny, zejména však ukládacích skříní, a shořela i část katalogů.

Ve fondu seminární knihovny převažovala především literatura duchovního zaměření. Zejména to byla různá kázání, životopisy světců, návody k rozjímání apod. Tituly byly většinou jazykově české. Příslušnost k původní seminární knihovně dokládají v mnoha svazcích dosud zachovalé otisky razítek či jiné vlastnické poznámky.

V rámci reformy semináře biskupem Trautmannsdorffem byla v roce 1802 založena

institutu obsahovala především literaturu vědeckou, zejména z oborů církevních dějin, církevního a civilního práva, bibliistiky, apologetiky apod. Převažovala literatura německá a latinská.

Deset let po reformě královéhradeckého semináře v roce 1812 biskup Trautmannsdorf, který odcházel na nové působišť jako arcibiskup olomoucký, odkázal zdejšímu biskupství svou soukromou knihovnu. Ta tvořila základ dnešní Biskupské knihovny. Do ní posléze v průběhu 19. a 20. století přešly nejen zmiňované knihovny seminární a teologická, ale i jiné, které zde existovaly, jako např. knihovny bohoslovů a další.

Tím byly postupně položeny základy dnešní Biskupské knihovny Biskupství královéhradeckého, která si v letošním roce připomíná výše uvedené výročí i složitý vývoj zejména ve druhé polovině 20. století. Ale to je již jiná historie...

Z publikované literatury a z výsledků pramenového bádání Mgr. Ladislava Holoubka, archiváře diecézní kurie a knihovníka Biskupské knihovny, sestavil PhDr. Zdeněk Zahradník.

Kontakt na autora: knihovna@bihk.cz
Web: <https://www.bihk.cz/vzdelani-media/biskupska-knihovna>

Objekty, kde knihovna sídlila, se v průběhu let měnily. Od roku 1994 působí v budově zámecké oranžérie, která byla (resp. její polovina, druhá stále slouží jako zámecký skleník) speciálně upravena pro potřeby knihovny. Prostory jsou v majetku Národního památkového ústavu a nacházejí se v horní části zámeckého parku se vstupem hned pod náměstím. Budova je dvoupodlažní. V přízemí se nachází oddělení pro dospělé a v 1. patře pak oddělení pro děti. Oddělení pro dospělé je vybaveno dvěma počítači a malým čtenářským koutkem s kavovarem. Oddělení pro děti nabízí dětský koutek pro nejmenší děti, hernu stolních her, čtenářský koutek a tři počítače s přístupem na internet. Zde se také odehrávají veškeré knihovnicko-informační lekce pro děti z místních i přespolečenských škol.

a soutěže pro děti. Velmi oblíbené jsou cestopisné přednášky. Pro své pořady knihovna využívá prostory nedalekého kulturního domu – Kodymova národního domu, který má dobré technické zázemí, a hlavně bezbariérový přístup. Mimo to knihovna slouží jako podpora obecním knihovnám ve svém okolí, pro které zajišťuje nákup, zpracování a distribuci knih v rámci regionálních funkcí knihovny.

Chod knihovny po stránce personální zprvu zajišťovali dobrovolní knihovníci, zpravidla učitelé místní školy. Od roku 1962 měla knihovna svou první profesionální knihovnici. V roce 1975 nastupuje do knihovny druhá knihovnice – Naďa Pultarová, kterou mnozí z vás jistě pamatují a která působila v opočenské knihovně neuvěřitelných 40 let. Od roku 2016 zastřešují služby knihovny Lucie Kubasová a Radka Mecnerová.

V současnosti je knihovna otevřena čtyři dny v týdnu (oddělení pro dospělé – pondělí, čtvrtky 8–12 a 13–17.30, pátek 8–12; dětské oddělení – pondělí, středa 12–17). Fond knihovny k 1. 7. 2022 čítá 22 441 knih a ročně se půjčí průměrně 18 814 knih. Čtenářskou základnu tvoří v současnosti 461 registrovaných čtenářů, přičemž karta do knihovny slouží v rámci jednoho oddělení zpravidla jako karta rodinná, přenosná mezi členy jedné domácnosti. Knihovna je přístupná pro širokou veřejnost bez nutnosti registrace. Kromě výpůjčních služeb nabízí také veřejný internet, pořádá besedy jak pro děti, tak pro dospělé, autorská čtení, organizuje hry

A co knihovna připravila pro své návštěvníky v rámci oslav výročí? V létě probíhala Prázdninová hra s knihovnou pro děti, která je provedla po jednotlivých objektech ve městě, kde knihovna dříve sídlila. Na podzim proběhne program pro dospělé v podobě besedy s Petrem Volčánkem a Radkem Pálkou s názvem Na vlnách s vařečkou, cestopisné přednášky Saši Ryvolové Viva Cuba! a vyvrcholí besedou s novinářkou, publicistkou, spisovatelkou a pedagožkou Marií Formáčkovou. V listopadu se chystá také knihovnický workshop pro děti i dospělé.

Opočenská knihovna slaví 120!

Radka Mecnerová

První záznam o existenci knihovny na Opočně je v kronice města datován k roku 1841. Zde stojí, že na náklad vrchního opočenského panství Daniela Mechka byla založena v Opočně knihovna. Ta však byla nefungovala jako knihovna veřejná, nýbrž jako zájmová, přístupná pouze pro své členy. První knihovna pro veřejnost byla otevřena až 2. listopadu 1902

v Kodymově národním domě. V druhém roce otevření (1904) knihovna udává, že bylo půjčeno 1886 svazků 347 čtenářům a čtenářkám.

TIPY A NÁMĚTY

Fakt, že veřejná knihovna ve městě působí tak dlouho, je pro nás, současné knihovnice, velkým závazkem a zároveň i výzvou do dalších let. Snažíme se o to, aby i nadále byla nedílnou součástí života obce, vychovávala vášnivé čtenáře

a návštěvníci, od babiček a dědečků až po jejich vnoučata, se do ní rádi vraceli.

Kontakt na autorku: mecnerova@opocno.cz

Na kyberšikanu hrou

Helena Vejvarová

Odpoledne zvládla workshop pro setkání skupiny rodičů a dětí Bookstart 3–6 let. Druhý den ještě dvě lekce pro 2. třídy. Pozvala jsem si ji hlavně proto, že jsme pro výměnný fond zakoupili Městečko Kybernetov. Představa byla zapůjčit hru našim obsluhovaným knihovnám dle potřeby třeba na měsíc. Knihovnice si pozvou MŠ a ZŠ na besedy a potom hru půjčíme další knihovně.

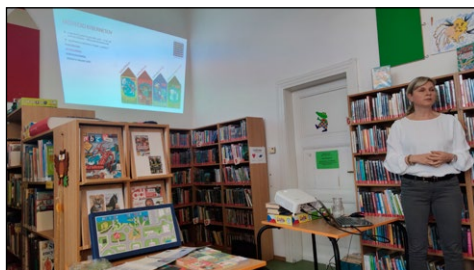
Ale kdo je to naučí hrát? Tak jsem zkusila autorku. A byla jsem více než nadšená.

Představuji vám Michaelu Drahoňovskou. Autorku stolní hry Městečko Kybernetov, která je zaměřena na prevenci kyberšikan, kybergroomingu, závislosti na online připojení a zdraví v online světě. Hra je skvělou pomůckou pro knihovny, kterou využijete na besedy o prevenci nejen kyberšikan pro děti už od 5 let.

Paní Michaela knihovnický poutavě seznámila s příběhem vzniku nejen hry Městečko Kybernetov a ostatních hraček, ale také její firmy. Na ukázkou dovezla své hry, a tak jsme si vše mohli prohlédnout a vyzkoušet.

Chcete vědět víc? Pozvěte si ji.

Kontakt na autorku: vejvarova@knihovna.jicin.cz
Kontakt na Michaelu Drahoňovskou:
<https://zizalice.cz/>

Street art ve Vamberku

Do čísla přispěli:

Mgr. Marta Bauerová – Městská knihovna ve Svitavách, **Zuzana Adamová** – Obecní knihovna Čistěves, **Jiřina Bittnerová** – Obecní knihovna Jaroslava City Vysokov, **Miroslava Cvejnová** – Městská knihovna Dobruška, **Mgr. Lenka Dostálová** – Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukce knihoven, **PhDr. Barbora Drobíková, Ph.D.** – Ústřední knihovna UK, **Irena Gabrielová** – Heřmánkovice, **Mgr. Jaroslava Fialová** – Knihovna Eduarda Petišky Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, **Mgr. Lenka Grubendzová** – Městská knihovna Dobruška, **Mgr. Bohdana Hladíková** – SVK v Hradci Králové, **Bc. Kateřina Hubertová** – Knihovna města Hradce Králové, **Danuše Kolářová** – Obecní knihovna Dobřenice, **Kolektiv knihovnic** – Městská knihovna Jaroměř, **Mgr. Karolína Košťálová** – Národní knihovna ČR, **Bc. Vladimír Kraft** – Městská knihovna Litvínov, **Mgr. et Bc. Agnieszka Ewa Lamr** – SVK v Hradci Králové, **Zdeňka Lédlová** – Městská knihovna ve Zdírci nad Doubravou, **Ing. Radka Mecnerová** – Městská knihovna Opocno, **Tereza Michelová** – Městská knihovna Vamberk, **Stanislava Najmanová** – Městská knihovna Hořice, **Mgr. Iva Petrásková** – SVK v Hradci Králové, **Bc. Kateřina Piryová** – Knihovna V. Čtvrťka v Jičíně, **Mgr. Petra Řoutilová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Lada Pehlová** – Knihovna města Hradce Králové, **Lenka Špátová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Marie Štyndlová** – SVK v Hradci Králové, **Mgr. Vanda Vaničková, Ph.D.** – Univerzita Hradec Králové, **Helena Vejvarová** – Knihovna V. Čtvrťka v Jičíně, **Mgr. Jaroslava Vydarená** – SVK v Hradci Králové, **PhDr. Zdeněk Zahradník** – Biskupská knihovna Biskupství královéhradeckého.

DIGITÁLNÍ KNIHOVNA SVK HK

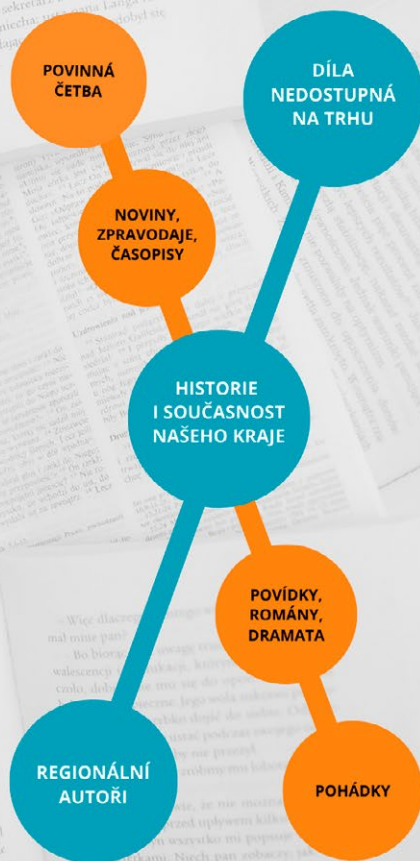
OBSAH DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

- přes **2 miliony** zdigitalizovaných stran
- publikace vztahující se k osobnostem a území **Královéhradeckého kraje** na jednom místě
- regionální dokumenty převážně z **19. a 20. století** nejen z fondu SVK, ale také dalších **knihoven kraje**:

- Knihovna města Hradce Králové
- Muzeum východních Čech v HK
- Knihovna Václava Čtvrtky v Jičíně
- Regionální muzeum a galerie v Jičíně
- Krkonošské muzeum Vrchlabí
- Muzeum Podkrkonoší v Trutnově
- Městská knihovna Náchod

připravujeme:

- Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou

DÍLA NEDOSTUPNÁ NA TRHU - DNNT

- autorsky chráněné dokumenty v Digitální knihovně SVK HK lze pročitat pohodlně z domova, **stačí se přihlásit**
- jedná se o **monografie vydané do roku 2001 a periodika vydaná do roku 2011**, které v DK najdete pod licencí "Díla nedostupná na trhu - online"

[HTTPS://KRAMERIUS.SVKHK.CZ](https://kramerius.svkhk.cz)

